ORTODOKSİA
AHLÂKİ VE DİNİ RESALE

Umum Neşriyat Müdürü
MELETİOS LUKAKIS

Mahal idare
Tahta Minare, Vodina Sokağı 42
İstanbul — Fener

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
† Ο ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΘ'. — ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1944 — ΤΕΥΧΟΣ 4

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

† ΒΕΝΙΑΜΙΝ

ΕΛΕΩι ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

ΠΑΝΤΙ ΤΩι ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΧΑΡΙΝ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΝ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΝΔΟΞΩΣ ΑΝΑΣΤΑΝΤΟΣ ΚΥΡΙΟΥ
ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

Ο ΜΕΓΑΣ Δημιουργὸς τῆς κτίσεως, ὁ διὰ τῶν ἁγίων προφητῶν τὴν προαιωνίαν Αὐτοῦ περὶ τοῦ ἁμαρτήσαντος καὶ ἐκπεσόντος ἀνθρώπου βουλὴν πάλαι ποτὲ ἀποκαλύψας, ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν χρόνων πρὸς πλήρωσιν αὐτῆς ἐκ τῆς Ἁγίας Παρθένου σάρκα λαβὼν καὶ παθὼν καὶ ταφεὶς ὑπὲρ ἡμῶν, Ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν, ἀπαρχὴ καὶ πρωτότοκος τῶν κεκοιμημένων γενόμενος.

Διὰ τῶν Παθῶν καὶ τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ τετελείωκε τὸ ἔργον Αὐτοῦ τὸ ἐπὶ τῆς γῆς, κατήλλαξε δηλονοῦν τὴν ἁμαρτωλὸν καὶ ἔνοχον ἀνθρωπότητα πρὸς τὸν Θεὸν Πατέρα καὶ ἠνέῳξε τὴν πρὸς τὴν αἰωνίαν μακαριότητα ὁδόν. Τετελείωκε τὸ ἔργον Αὐτοῦ καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν δόξαν Αὐτοῦ, ὁμοῦ δὲ μετ᾽ Αὐτοῦ ὑψώθη καὶ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, ὁλόκληρος, ἀνακαινισθεῖσα καὶ ἀφθαρτοποιηθεῖσα.

Αὕτη ἐστί, τέκνα ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, ἡ σημασία τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης ἑορτῆς, ἣν ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς γεραίρομεν καὶ πανηγυρίζομεν σήμερον.

Ἡ χαρμόσυνος αὕτη ἑορτὴ εὑρίσκει, ἀτυχῶς, καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τὴν ἀνθρωπότητα δεινῶς κατατρυχομένην καὶ ταλαιπωρουμένην, μὴ δυνηθεῖσαν ὅπως παρακάμψῃ τὴν ἀπὸ τεσσάρων καὶ πλέον ἐτῶν ἀρξαμένην κρισιμωτέραν καὶ δυσχερεστέραν περίοδον τῆς ἱστορίας αὐτῆς. Ἡ ὁδὸς τῆς γαλήνης ἐστὶ κεκλεισμένη δι᾽ αὐτὴν καὶ αἱ μεγάλαι πρόοδοι αὐτῆς, αἵτινες ἔδει ἵνα ἔχωσιν ὡς μοναδικὸν σκοπὸν ὅπως καθοδηγήσωσιν αὐτὴν πλησιέστερον πρὸς τὸν θεῖον αὐτῆς προορισμόν, διατίθενθενται, ὡς μὴ ὤφελε, πρὸς καταστροφὴν καὶ ἐκμηδένισιν αὐτῆς.

Μὴ ταρασσέσθω ὅμως ἡμῶν ἡ καρδία, μηδὲ δειλιάτω. Διατηρήσωμεν μόνον ἰσχυρὰν τὴν εἰς τὸν Ἀναστάντα Σωτῆρα πίστιν ἡμῶν καὶ εἰς Αὐτὸν ἀναθῶμεν πάσας ἡμῶν τὰς ἐλπίδας, ἐν Αὐτῷ διαπορευόμενοι τὴν ἀνάντη ὁδὸν τῆς ζωῆς ἡμῶν. Σκυθρωποὶ καὶ ἀπογοητευμένοι ἐπορεύοντο τὴν πρωΐαν τῆς Ἀναστάσεως εἰς Ἐμμαούς, πολίχνην οὐ μακρὰν τῆς Ἱερουσαλὴμ κειμένην, δύο ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ Κυρίου, φεύγοντες ἐκ τῆς πόλεως τοῦ σκληροῦ δράματος, ὅπερ συνέτριψε πάσας αὐτῶν τὰς ἐλπίδας, καὶ ἐκ τοῦ περιβάλλοντος τῆς τρομοκρατίας, ἥτις ἐκράτει αὐτοὺς κατεπτοημένους. Δεινῶς κατετρύχετο ἡ καρδία αὐτῶν, ἀπιστούντων εἰς τὸ γεγονὸς τῆς Ἀναστάσεως, ὅπερ ἀνήγγειλαν αὐτοῖς, οὖσι μετὰ τῶν ἄλλων μαθητῶν, αἱ ἐκ τοῦ μνημείου ἐπανακάμψασαι χαίρουσαι μυροφόροι γυναῖκες. Ἀλλ᾽ ὅμως ὅταν ἐπέστη καὶ συνεπορεύετο αὐτοῖς ὁ Κύριος καὶ οὗτοι ἀναγνωρίσαντες Αὐτὸν ἐπίστευσαν Αὐτῷ καὶ ᾐσθάνθησαν τὰς καρδίας αὐτῶν καιομένας ἐκ τῆς ἀγάπης Αὐτοῦ, ὁ λίθος τῆς θλίψεως εὐθέως ἐκυλίσθη καὶ ἡ λύπη αὐτῶν εἰς χαρὰν μετεστράφη. Καὶ ἐκ τῶν καρδιῶν τοίνυν ἡμῶν ἀρθήσεται ἡ ἐκ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ νῦν συμβαινόντων ἐγγινομένη ἡμῖν πολλὴ στενοχωρία καὶ θλῖψις, ἀρκεῖ μόνον ὅπως ἀφοσιωθῶμεν εἰς τὸν καὶ ἡμῖν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν συμπορευόμενον Σωτῆρα, αἰσθανθῶμεν τὰς καρδίας ἡμῶν καιομένας ἐκ τῆς ἀγάπης Αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ ζήλου τῆς δόξης Αὐτοῦ, καὶ πιστεύσωμεν ὅτι ἐν τῇ ἀφάτῳ Αὐτοῦ εὐσπλαγχνίᾳ οὐκ ἐάσει ἡμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δυνάμεθα.

Κατὰ τὴν ἱερὰν ταύτην στιγμὴν ἀναπέμψωμεν, τέκνα ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, θερμὴν ἱκεσίαν πρὸς τὸν ἐκ νεκρῶν Ἀναστάντα Κύριον, τὸν νικήσαντα τὰς δυνάμεις τοῦ θανάτου, τῆς ὕλης καὶ τοῦ κακοῦ, ὅπως ἵλεως ἐπίδῃ ἐπὶ τὴν πολλὴν κάκωσιν τοῦ πλάσματος τῶν χειρῶν Αὐτοῦ καὶ μὴ ἀφῇ αὐτὸ καταποθῆναι τῇ ἀπωλείᾳ. Ἡ ἱκεσία αὕτη, ἀπευθυνομένη σήμερον πρὸς Αὐτὸν ἐκ τῶν μυχιαιτάτων τῆς ψυχῆς τῶν ἀνὰ τὸν κόσμον σύμπαντα ἑκατομμυρίων πιστῶν, οὐκ ἔστι δυνατὸν ἵνα μὴ κομίσηται τὸ ποθούμενον ἀποτέλεσμα καὶ ἡ ἀνθρωπότης εὕρῃ τὴν γαλήνην καὶ τὴν ἤρεμον ἐν ἔργοις εἰρηνικοῖς διαβίωσιν.

Ἐν τῇ ἐλπίδι ταύτῃ ἀπονέμομεν ὑμῖν καὶ τοῖς οἴκοις ὑμῶν τὴν πατρικὴν ἡμῶν εὐλογίαν καὶ εὐχόμεθα πᾶσι πλουσίαν τὴν χάριν καὶ τὴν χαρὰν τῆς Ἁγίας Ἀναστάσεως.

Χριστὸς Ἀνέστη, τέκνα ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά.

Αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΑΣΧΑ ΤΟΥ 1944

† *Ὁ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης πάντων ὑμῶν.*

Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ συμβολίζει τὴν ἀνάστασιν τοῦ πιστεύοντος ἀνθρώπου. Ἀνάστασις! Ἀπολύτρωσις ἀπὸ τὴν ἀδικίαν, ἀπὸ τὸ ψεῦδος, ἀπὸ τὴν δουλείαν τῆς ἁμαρτίας, ἀπὸ τὴν ἀτελεύτητον ἐκείνην συνοδείαν τῶν ἐλαττωμάτων τὰ ὁποῖα δεσμεύουν τὴν ψυχήν, δένουν τὰ πτερὰ τῆς ἀνωτέρας πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ὑπάρξεως τοῦ θνητοῦ καὶ τὸν κρατοῦν αἰχμάλωτον εἰς τὸν βόρβορον τῆς κατωτέρας, τῆς κτηνώδους ζωῆς. Αὐτὴν τὴν ἐσωτερικὴν ἀνάστασιν τοῦ ψυχικῶς ταλαιπωρουμένου ἀνθρώπου εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὁ οὐρανοβάμων Ἀπόστολος ὅταν ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ἀνωτέρας ψυχῆς του μὲ ἐνδόμυχον καὶ ἀπερίγραπτον ἀγωνίαν ἔκραζε· «ταλαίπωρος ἄνθρωπος! Τίς με ρύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου!» Τὴν ταλαιπωρίαν παρακολουθεῖ ἡ ἄφατος χαρὰ τοῦ ἔσω ἀνθρώπου τὴν ὁποίαν σκορπίζει ὁ Ἀναστὰς Χριστὸς εἰς τὸν πιστεύοντα εἰς Αὐτόν. Ἡ ἀπολύτρωσις, ἡ ψυχικὴ εὐθυμία, ἡ γαλήνη τῆς συνειδήσεως, ἡ ἀνάστασις, εἶναι ὁ καρπὸς ἀγώνων καὶ θλίψεων, ὁ θρίαμβος μιᾶς δραματικῆς ἐσωτερικῆς πάλης τοῦ ἀνθρώπου. Πρὸ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ἡ ἀγωνία, αἱ διαρκεῖς δοκιμασίαι, ἡ προσευχή· «περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου».

Ἀπὸ τὸν ἴδιον ἀνηφορικὸν δρόμον θὰ περάσουν, τὸν ἴδιον Γολγοθᾶν θὰ ἀναβοῦν, οἱ ἀληθινοὶ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, διὰ νὰ φθάσουν εἰς τὸ τέρμα τῆς νίκης, εἰς τὴν ὑψηλὴν ἐκείνην νοητὴν ἀκρώρειαν ὅπου δὲν ἠμποροῦν νὰ τοὺς προκαταλάβουν καὶ νὰ τοὺς πλήξουν τὰ ποικίλα βέλη τῆς ἀνθρωπίνης κακίας. Ἀπρόσβλητοι, ἀπρόσιτοι εἰς τὰ πλήγματα τὰ ὁποῖα προκαλοῦν τὴν ψυχικὴν ταραχὴν καὶ τὴν ἐσωτερικὴν δυστυχίαν, αἰσθάνονται ὅλα τὰ ἀπερίγραπτα ἀγαθὰ τῆς ἐσωτερικῆς ἀναστάσεως τὴν ὁποίαν χορηγεῖ ὁ Λυτρωτής, ὁ Ἀναστὰς Χριστός.

Τὰ χορηγεῖ εἰς τὰς ψυχὰς αἱ ὁποῖαι ἐπετέλεσαν τὴν ἀποκάθαρσιν τῶν παθῶν. Ὁ χορὸς τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν Φάουστ τοῦ Γκαῖτε ψάλλει·

«Χριστὸς ἀνέστη!
χαρὰ εἰς τὸν θνητόν,
τὸν ὁποῖον ἐκράτουν ἀλυσσοδεμένον
τὰ ὀλέθρια, δόλια καὶ κληρονομικὰ
ἐλαττώματά του.

Χριστὸς ἀνέστη!
Εὐτυχὴς ὅστις ἐνίκησε τὴν γεμάτην ἀπὸ θλίψεις
ἀλλὰ καὶ ὠφέλιμον καὶ σωτήριον συγχρόνως δοκιμασίαν». 1)

Δὲν ὑπάρχει εὐτυχία διὰ τὸ ἀνώτερον πλάσμα τοῦ Θεοῦ, τὸν ἄνθρωπον, χωρὶς νὰ προηγηθῇ ἡ ἐκρίζωσις τῶν παθῶν καὶ τῶν ἐλαττωμάτων του. Εἰς μίαν κεκαθαρμένην ψυχὴν πίπτει ἡ οὐράνιος δρόσος ἡ ὁποία μεταπλάττει καὶ μεταμορφώνει τὸν ἄνθρωπον, τὸν παρουσιάζει ὡς εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, ὡς πραγματικῶς ἐλεύθερον ἄνθρωπον, ὡς εὐτυχῆ, ὡς «θεῖον καὶ ἅγιον ἄγαλμα» (Κλήμ. Ἀλεξανδρείας Στρωματεῖς). Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ἐξ ἰδίας πείρας ᾐσθάνετο βαθειὰ τὴν ἔννοιαν τῶν ἑξῆς λόγων του· «μόνος ἐστὶν ἐλεύθερος, καὶ μόνος ἄρχων, καὶ τῶν βασιλέων βασιλικώτερος, ὁ τῶν παθῶν ἀπηλλαγμένος.» 2) Εἰς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον τὸν κατὰ Χριστὸν ἀναστάντα διαβλέπομεν τὴν ἀκρόπολιν τοῦ φιλοσόφου Αὐτοκράτορος Μάρκου Αὐρηλίου· «ἀκρόπολίς ἐστιν ἐλευθέρα παθῶν διάνοια.» 3)

Ὁποῖον βάθος ἐννοιῶν καὶ ὁποίαν πραγματικότητα ἀντιπροσωπεύουν τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ «πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας»! 4) Καὶ ποίαν ἑπομένως σημασίαν διὰ τὸν ἄνθρωπον παντὸς τόπου καὶ χρόνου ἔχει ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὴν δουλείαν τῆς ἁμαρτίας, ἡ ἐσωτερικὴ ἐλευθερία, ἡ ἀνάστασις.

Ὅσοι εἶναι ἐστερημένοι τῆς ἐσωτερικῆς ἐλευθερίας, εἶναι χωμένοι μέσα εἰς τὴν ἄβυσσον τοῦ ὑλιστικοῦ, τοῦ κτηνώδους βίου· δὲν αἰσθάνονται καμμίαν χαρὰν ἀπὸ ἐκείνας αἱ ὁποῖαι εἶναι ὁ κλῆρος τῶν ἀνωτέρων ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι καὶ μόνοι ἀντιλαμβάνονται πλήρως τὴν φωνὴν τοῦ Λυτρωτοῦ· «δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς». Ὅσοι ἐξακολουθοῦν νὰ κυλίωνται εἰς τὸν βόρβορον τῶν παθῶν των πιέζονται ἀπὸ τὸν βαρύτερον λίθον. Εἶναι ὁ «λίθος ὁ σφόδρα μέγας», ὁ ὁποῖος ὡς ἐφιάλτης τυραννεῖ τὸν ἔσω ἄνθρωπον καὶ δὲν τὸν ἀφίνει ἐλεύθερον. «Τίς ἀποκυλίσει τὸν λίθον τοῦτον;» Ἡ θέλησις τοῦ ἰδίου ἀνθρώπου· τὴν χεῖρα τοῦ θέλοντος, τοῦ ἀποφασισμένου νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν τρομερὰν δουλείαν, θὰ ὠθήσῃ καὶ ὁ ἄγγελος τὸν ὁποῖον ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς διὰ νὰ ἀποκυλίσῃ καὶ τὸν λίθον ἀπὸ τοῦ τάφου τοῦ Λυτρωτοῦ, τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ.

---

1) Christ ist erstanden!
Freude dem Sterblichen,
Den die verderblichen,
Gleichenden, erblichen
Mängel umwanden.

Christ ist erstanden!
Selig der Liebende,
Der die betrübende,
Heilsam' und übende
Prüfung bestanden.

Α. Μέρος. Νύξ.

2) Ὁμιλία ΝΗ΄ εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον.

3) «Τὰ εἰς σεαυτόν» βιβλ. Η΄ παρ. μη΄.

4) Ἰωάν. Η΄ 34.

Καὶ ἂν ὁ «σφόδρα μέγας λίθος» συμβολίζῃ πρὸς τούτοις διὰ τὴν σημερινὴν Ἀνθρωπότητα τὰς συμφορὰς τὰς ὁποίας ἐδημιούργησεν ὁ πρωτοφανὴς κατακλυσμὸς τοῦ αἵματος, τὰ ἑκατομμύρια τῶν πεινασμένων, πληγωμένων, «χωλῶν, ξηρῶν, τυφλῶν», τὰ ἀναρίθμητα πλήθη τῶν μητέρων· αἱ ὁποῖαι ὡς ἄλλαι Ραχὴλ θρηνοῦσιν ἀπαρηγόρητα τὴν στέρησιν ἢ τὸν θάνατον τῶν τέκνων των, ἂς στείλῃ ὁ ἀναστὰς Χριστὸς τὸν ἴδιον ἄγγελον διὰ νὰ ἀποκυλίσῃ καὶ τὴν πέτραν ταύτην. Ὁ ἄγγελος ἐκεῖνος συναθροίζων καὶ τοὺς λοιποὺς ἀγγέλους οἱ ὁποῖοι ἐκύκλωσάν ποτε τὸ μυστηριῶδες σπήλαιον τῆς Βηθλεὲμ ἂς ψάλῃ μαζὺ μὲ ἐκείνους «Χριστὸς ἀνέστη» «ἡ Ἀνθρωπότης ἀνέστη» καὶ «δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη».

† Ο ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

ΕΚ ΤΩΝ ΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΕΞΑΡΣΕΩΝ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Ἀλλ' ἡ τούτου (= τοῦ ἀνεξικάκου καὶ πρᾴου) ψυχὴ κορυφῇ τινι ἔοικεν ὄρους, λεπτὴν μὲν ἔχοντι τὴν αὔραν, καθαρὰν δὲ τὴν ἀκτῖνα δεχομένῳ, διειδῆ τὰ νάματα προχέοντι τῶν πηγῶν, καὶ πολλὰς τῶν ἀνθέων προβαλλομένῳ τὰς χάριτας, τῶν ἐαρινῶν ὁμοίως λειμώνων τε καὶ παραδείσων, καὶ φυτοῖς καὶ ἄνθεσι κομώντων καὶ καταρρύτοις ὕδασιν· εἴ τις δὲ καὶ ἠχὴ γένοιτο λιγυρὰ καὶ πολλὴν καταχέουσα τῶν ἀκουόντων τὴν ἡδονήν. Ἢ γὰρ ὄρνιθες ᾠδικοὶ ἄκροις τῶν δένδρων ἐφιζάνουσι τοῖς πετάλοις καὶ τέττιγες, καὶ ἀηδόνες, καὶ χελιδόνες, συμφώνως μίαν τινὰ ἀποτελοῦσι μουσικήν· ἢ ζέφυρος, ἠρέμα τῶν πετάλων τοῖς δένδροις προσπίπτων, πίτυς καὶ πεύκας, συριζούσας, καὶ κύκνους πολλάκις μιμεῖται· ἢ λειμών, ῥόδα προβάλλων καὶ κρίνα, ἀλλήλοις προσκεκλικότα καὶ κυανίζοντα, καθάπερ πέλαγος κυανὸν ἠρέμα κυματούμενον δείκνυσι. Μᾶλλον δὲ πολλὰς εἰκόνας εὕροι τις ἄν. Ὅταν μὲν γὰρ εἰς ῥόδα τις ἀποβλέψῃ, τὴν ἶριν οἰήσεται καθορᾶν· ὅταν δὲ εἰς τὰ ἴα, θάλατταν κυματουμένην· ὅταν δὲ εἰς τὰ κρίνα, τὸν οὐρανόν. Οὐ τῇ θέᾳ δὲ μόνον, οὐδὲ τῇ ὄψει τέρποιτο ἂν ὁ τοιοῦτος, ἀλλὰ καὶ τῷ σώματι αὐτῷ. Ἐκεῖνον γὰρ μᾶλλον ἀνίησί τε, καὶ ἀναπνεῖν ποιεῖ, ὥστε νομίζειν ἐν οὐρανῷ μᾶλλον εἶναι ἢ ἐπὶ γῆς.

Ἔστι καὶ ἑτέρα τις ἠχὴ ὅταν ὕδωρ, ἀπὸ ἀκρωρείας διὰ χαραδρῶν αὐτομάτως φερόμενον, καὶ ταῖς ὑποκειμέναις ψηφῖσιν ἠρέμα ἐπιψοφοῦν ἡσύχῳ κτύπῳ, οὕτως ἐκλύῃ τὰ μέλη ἡμῖν τῇ ἡδονῇ ὥστε καὶ ταχέως τὸν λυσιμελῆ τοῖς ὀφθαλμοῖς ὕπνον ἐπάγειν.

(Στ'. ὁμιλία εἰς τὰς Πράξεις)

ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗΝ ΤΩΝ ΒΑΪΩΝ

ΑΝΑΒΑΙΝΕΙ ὁ Ἰησοῦς, καὶ μαζύ Του ἀναβαίνει ἡ ἀνθρωπότης. Τὸν ἀνυμνοῦν οἱ ἄνθρωποι κατὰ τὴν ἀνάβασίν Του εἰς Ἱεροσόλυμα. Τὸν διαισθάνονται καὶ τὸν ἀνακηρύττουν βασιλέα μὲ οὐρανομήκη ὡσαννά, πρὶν ἀκόμη ἴδουν τὴν Ἀνάστασίν Του. Ἀληθινή, ἐσωτερική, μυστικὴ ἀνάβασις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἐδῶ δὲν εἶναι οἱ ἄγγελοι οἱ ὁποῖοι τὸν ψάλλουν τὴν νύκτα τῆς γεννήσεώς Του, εἶναι οἱ ἄνθρωποι, ὡδηγημένοι ἀπὸ ἐσωτερικὴν ἐνόρασιν, στηριγμένοι ἀπὸ προφητικὴν βεβαιότητα.

Ἀναβαίνει ὁ Ἰησοῦς διὰ μέσου τῶν αἰώνων, καὶ μαζύ του ἀναβαίνει ἡ ἀνθρωπότης, βάδισμα θριαμβευτικόν, λυτρωτικόν, ἔνδοξον. Ἡ στιγμὴ εἶναι ὑπέροχος. Γλυκεῖα ἔρχεται καὶ ἡ ἄνοιξις. Πόσον πράσινο εἶναι σήμερα τὸ πράσινο, πόσον ὡραῖος ὁ οὐρανός, ἡ καρδία μας πῶς κτυπᾷ!

Ὁ Ἰησοῦς ἀναβαίνει, ἡ ἀνθρωπότης ἀναβαίνει καὶ σήμερον ἀναβαίνει. Τὸν συνοδεύουν οἱ μαθηταί Του, γυναῖκες, παιδία, λαός. Εἰς τοὺς αἰῶνας τὸν συνοδεύουν μάρτυρες, ἥρωες, ἅγιοι λεηλατημένοι, καταπατημένοι, ἄνθρωποι ρημαγμένοι, τραυματίαι, δεδιωγμένοι, πεινασμένοι, πτωχοί, ἀσθενεῖς. Ἔθνη ὁλόκληρα σήμερον ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς γῆς, φυλαί. Εἶναι τὸ βάδισμα τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀληθείας, τὸ βάδισμα τοῦ φωτός.

Ἔστρωναν τότε τὰ ἐνδύματά των, καὶ ἐκράτουν βαΐα καὶ φοίνικας, ἀλλὰ σήμερον ὁ δρόμος εἶναι στρωμένος μὲ κάτι πολυτιμότερον, μὲ σώματα μυριάδων νέων, μὲ ποταμοὺς αἱμάτων βρεγμένος. Ὅπλα κρατοῦν σήμερον ἀντὶ βαΐων, ἀλλ' ὅπλα ἀπωθήσεως τοῦ κακοῦ, ἀπαλλαγῆς τῶν δεινῶν, ἀπελευθερώσεως τῶν λαῶν. Κρατοῦν καὶ φέρουν ἄρτον χορτασμοῦ. Κυριακὴ τῶν Βαΐων, τὸ θριαμβευτικὸ βάδισμα τῆς ἀνθρωπότητος, τὸ βάδισμα τοῦ καλοῦ, ἡ πορεία τοῦ φωτός, τοῦ θριάμβου, τῆς λυτρώσεως, τὸ ἀνέβασμα τῆς δικαιοσύνης, τὸ ὡσαννά τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

* * *

Ἀναβαίνει ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα διὰ ν' ἀποθάνῃ πρὸς σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων. Θὰ ἀποθάνῃ μὲ σταυρικὸν θάνατον, ἀλλὰ θ' ἀναστηθῇ πολὺ γρήγορα. Ποῖον εἶναι τὸ βαθύτερον νόημα τῆς Σταυρώσεως καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Ἰησοῦ; Ἀποκαθιστᾷ εἰς τὴν γῆν τὴν βασιλείαν τοῦ οὐ-

ρανίου Πατρός. Ἔχομεν πατέρα τὸν Θεὸν καὶ εἴμεθα ἀδελφοὶ πρὸς ἀλλήλους. Ἡ ἀποκατάστασις τῆς ἀληθείας αὐτῆς εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία θὰ μᾶς σώσῃ. Ἡ ἁμαρτία μᾶς χωρίζει ἀπὸ τὸν Θεὸν καί ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους.

Εἴμεθα τέκνα τοῦ οὐρανίου Πατρός. Ὁ Θεὸς εἶναι ὁ Πατὴρ τοῦ σύμπαντος. «Πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν, Πατέρα, παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων». Ὁ Θεὸς εἶναι ὁ αἰώνιος Πατὴρ τοῦ αἰωνίου Υἱοῦ εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Ἡ πατρότης τοῦ Θεοῦ ἀντικατοπτρίζεται εἰς τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἀνησυχίαν τῶν πατέρων μας καὶ τῶν μητέρων μας, τῶν προσώπων τὰ ὁποῖα μᾶς ἀγαποῦν, μοχθοῦν καὶ θυσιάζονται δι' ἡμᾶς. Ὁ Θεὸς στέλλει τὸν ἥλιόν του ἐπάνω εἰς τοὺς δικαίους καὶ τοὺς ἀδίκους. Μᾶς πλημμυρίζει μὲ τὰ ἀγαθά του τὰ ἀνέκφραστα, καὶ εἶναι τὰ χέρια μας πολὺ μικρὰ διὰ νὰ δεχθοῦν ὅσα ἀκατάπαυστα μᾶς δίδει, αὐτὸς ποὺ μᾶς ἔκαμε ἀπείρους.

Εἴμεθα τὰ τέκνα του, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μᾶς ἀφήσῃ. «Ποιὰ μητέρα, λέγει ὁ Θεὸς κάπου, ἀφήνει ποτὲ τὸ παιδί της τὸ ὁποῖον γαλουχεῖ; Τὸ παιδί της τὸ ὁποῖον εἶναι καρπὸς τῶν σπλάγχνων της; Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη αὐτὴ ἤθελε λησμονήσῃ τὸ μικρό της, ἐγὼ δὲν θὰ σὲ λησμονήσω ποτέ.» (Ἠσ. 49, 15). Θὰ μᾶς δώσῃ ὁ Θεὸς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον χρειαζόμεθα, ὅταν ξεύρωμεν νὰ τὸ ζητήσωμεν. «Ποῖος εἶναι ὁ πατὴρ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος θὰ δώσῃ εἰς τὸν υἱόν του πέτραν, ὅταν τοῦ ζητήσῃ ἄρτον, ἢ θὰ τοῦ δώσῃ φεῖδι, ὅταν τοῦ ζητήσῃ ἰχθύν»; Πόσον περισσότερον μεγάλος εἶναι ὁ Πατὴρ ὁ οὐράνιος, πόσον, περισσότερον καλός!

Ὁ Θεὸς ἠγάπησε τόσο πολὺ τὸν ἄνθρωπον, ὥστε ἔδωκε τὸν Υἱόν του τὸν Μονογενῆ νὰ θυσιασθῇ πρὸς σωτηρίαν μας, ν' ἁπλώσῃ τὰς χεῖράς του ἐπάνω εἰς τὸν σταυρὸν καὶ νὰ ἑνώσῃ τὰ πρὶν διεστῶτα, νὰ μᾶς δώσῃ τὴν καταλλαγὴν καὶ πρὸς τὸν ἑαυτόν του καὶ πρὸς ἀλλήλους. Ἥπλωσε τὰς χεῖράς του διὰ νὰ περιπατήσωμεν ὅπως πρέπει ἐπάνω εἰς τὴν γῆν. Εἴδετε τὴν μητέρα πῶς γονατίζει εἰς τὸ μικρό της, ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα νὰ περιπατήσῃ, δὲν πέρνει τὴν στάσιν σταυροῦ διὰ νὰ τὸ βοηθήσῃ; Τὸ ἄνοιγμα τῶν χειρῶν εἶναι ἡ περίπτυξις τοῦ ἀσώτου ἀπὸ τὸν πατέρα του. Εἶναι ἡ στιγμὴ ὅπου γυμνάζεται ὁ ἄνθρωπος διὰ νὰ δυναμώσῃ.

Ἡ θεία του πρόνοια δὲν θὰ λείψῃ ποτέ. Πρέπει νὰ ἐπαναπαυώμεθα εἰς αὐτό. Αἱ φροντίδες μας πρέπει νὰ ἔχουν ἕνα ὅριον. Δὲν πρέπει νὰ σκοτιζώμεθα πολὺ διὰ τὸ τί θὰ φάγωμεν καὶ τὸ πῶς θὰ ἐνδυθῶμεν. Ἡ φροντίδα μας ἡ περισσοτέρα πρέπει νὰ κατευθύνεται πρὸς τὴν ψυχήν. «Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ

συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά. Οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα; Καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; Καταμάθετε τὰ κρῖνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων.» (Ματθ. ς′ 26—29).

* * *

Δὲν προνοεῖ δὲ μόνον ὁ ἴδιος δι' ἡμᾶς, ἀλλ' ἀπαιτεῖ ἕνας ἕκαστος ἀπὸ ἡμᾶς νὰ προνοῇ καὶ διὰ τοὺς ἄλλους, διότι εἴμεθα ἀδελφοὶ πρὸς ἀλλήλους. Ἡ θρησκεία τοῦ οὐρανίου Πατρός, εἰς τὴν ὁποίαν μᾶς εἰσάγει μὲ τὸ αἷμά του τὸ ἅγιον καὶ μὲ τὴν Ἀνάστασίν του τὴν ἔνδοξον ὁ Χριστός, ἀφυπνίζει εἰς ἐνέργειαν, εἰς πρᾶξιν, δὲν μᾶς ἀφήνει νὰ κλεισθῶμεν εἰς τὸν ἑαυτόν μας, μᾶς ἀποστέλλει πρὸς τοὺς ἀδελφούς, νὰ μοχθήσωμεν καὶ νὰ πολεμήσωμεν διὰ νὰ ὑπηρετήσωμεν τοὺς ἄλλους. Οὔτε ὁ Χριστὸς ἦλθε νὰ ὑπηρετηθῇ, ἀλλὰ νὰ ὑπηρετήσῃ καὶ νὰ δώσῃ τὴν ζωήν του πρὸς σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων. Μᾶς εἶπε νὰ προσευχώμεθα νὰ γίνῃ τὸ θέλημα τοῦ οὐρανίου Πατρός του. Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ θὰ γίνῃ, ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἀγαπήσουν ἀλλήλους μὲ ἔργα. Ὅταν καταργηθῇ ὁ φόβος, τὸ μῖσος καὶ ἡ ἁμαρτία. Ἡ ζωὴ ἔχει γίνῃ πολὺ σκληρὴ ἀπὸ τὸν φόβον. Ἔχομεν τὸν φόβον τοῦ ἄρτου. Μᾶς μαστίζει ὁ φόβος τοῦ πολέμου, ἡ ἀγριότης τῶν ἀνθρώπων.

* * *

Ὁ κόσμος εἶναι γεμᾶτος ἀπὸ ἀντινομίες, εὐγένεια ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος, ἀγροικία ἀπὸ τὸ ἄλλο, ὡραιότης καὶ ἀσχημία, ἡ εὐτυχία καὶ ἡ ἀπόγνωσις, τὸ φῶς καὶ τὸ σκοτάδι, ὁ σκελετωμένος θάνατος καὶ ἡ ζωὴ ἡ σφύζουσα, ἡ κατάρα καὶ ἡ εὐλογία.

Εἶναι σκοτάδι γύρω. Πλὴν τίποτε δὲν εἶναι ἱκανὸν νὰ κρύψῃ τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὅσον περισσότερον εἶναι τὸ σκοτάδι, τόσον ἡ πίστις τῶν ἀνθρώπων ἀναβαίνει, καὶ ἡ λατρεία μας γίνεται περισσότερον βαθεῖα. Διψοῦμεν τὸν Θεόν, τὸν οὐράνιον Πατέρα, καὶ τὸν αἰσθανόμεθα εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς μας. Μαζύ του ὅλοι οἱ πατέρες καὶ ὅλαι αἱ μητέρες κάμνουν ἕνα μέτωπον εἰς τὸν καταστρεπτικὸν αὐτὸν πόλεμον.

Μᾶς ἀνήκει ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ὁ Μονογενὴς Υἱός του μᾶς τὸ εἶπε καθαρά: Οἱ θλιμμένοι θὰ παρηγορηθοῦν καὶ εἶναι μακάριοι. Ὅσοι πεινοῦν καὶ διψοῦν θὰ χορτάσουν. Οἱ εἰρηνοποιοὶ θὰ ὀνομασθοῦν υἱοὶ Θεοῦ. Μακάριοι εἶναι οἱ δεδιωγμένοι διὰ τὴν δικαιοσύνην.

* * *

Ἡ ἀγάπη τοῦ οὐρανίου Πατρὸς μᾶς θέλει τελείους. «Γίνεσθε καὶ ὑμεῖς

τέλειοι, ὅπως ὁ Πατήρ μου ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστιν.» Διὰ τὴν τελειότητα αὐτὴν μᾶς ἔστειλε τὸν Μονογενῆ αὐτοῦ Υἱόν. Τὴν τελειότητα αὐτὴν προαισθανόμεθα ἀπὸ τὸ βάθος τῆς ὑπάρξεώς μας. Διὰ τὴν τελειότητα αὐτὴν ἡ ἀνθρωπότης μοχθεῖ καὶ μάχεται, καὶ ἀπὸ καθαρμοῦ εἰς καθαρμὸν ἀναβαίνει, καὶ σταγόνα πρὸς σταγόνα γίνεται κάτοχος τῶν μεγάλων κατακτήσεων, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἐλευθερίας, τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἀληθείας.

* * *

Οὐράνιε Πάτερ!

Εἶναι νύκτα, ἀλλ' ἡμεῖς δὲν φοβούμεθα. Ἐπάνω μας ἡ νύκτα εἶναι γεμάτη ἄστρα καὶ ὁ οὐρανὸς ἀπὸ Σένα. Καὶ ἡ νύκτα θὰ παρέλθῃ καὶ ὁ ἥλιος θὰ λάμψῃ εἰς ὅλην τὴν γῆν ὡραιότερος.

Ὁ χειμῶνας τελειώνει, καὶ ἀπ' ἔξω καὶ ἀπὸ τὴν ψυχήν μας ἡ ἄνοιξις μὲ ὅλην τὴν γλυκύτητά της προβάλλει. Χίλια βλαστάρια, χίλια μάτια ἀνοίγουν. Καὶ εἰς τὴν ψυχήν μας μύρια.

Ἡ εἰρήνη ἔρχεται, τὸ Πάσχα πλησιάζει, θ' ἀντηχήσῃ πανταχοῦ τὸ Χριστὸς ἀνέστη, ὁ ὑπέροχος αὐτὸς ὕμνος τῆς χαρᾶς, τοῦ θριάμβου καὶ τῆς αἰωνίας ζωῆς.

Ἡ μεγάλη ἀποκάλυψις τοῦ Υἱοῦ Σου, ἡ Ἀπολύτρωσις, εἶναι τὸ θαῦμα τῶν θαυμάτων, τὸ Μυστήριον τῶν μυστηρίων. Εἶναι δὲ γεννημένη μὲ τὰς ὠδίνας τοῦ τοκετοῦ. Θρίαμβος πληρωμένος μὲ αἷμα ἀζύγιστο, φωτισμένος ἀπὸ τὸ μυστικὸ φέγγος τὸ ὁποῖον ἀναδίδει ἡ λέξις «Τετέλεσται!» Ἡ μητέρα ὅταν γεννᾷ ἔχει πόνους, ἀλλὰ κατόπιν εἶναι γεμάτη ἀπὸ χαράν, διότι ἔφερεν εἰς τὸν κόσμον ἕνα ἄνθρωπον, ἕνα φῶς.

Πάτερ! Ὁ υἱός Σου μᾶς ἀπεκάλυψε τὴν πατρότητά σου καὶ μᾶς ἔφερε τὸ ἅγιόν σου Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἀνακαινίζει τὴν ζωήν μας. Ἀναγεγεννημένοι ἤδη γνωρίζομεν τὴν μεγάλην ἀλήθειαν: «Ὁ κόσμος παρέρχεται καὶ ἡ ἐπιθυμία του περνᾷ. Ἀλλ' ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος κάμνει τὸ θέλημά Σου μένει εἰς τὸν αἰῶνα.»

† Ο ΛΑΟΔΙΚΕΙΑΣ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

ΤΟ ΑΝΕΣΠΕΡΟΝ ΦΩΣ

ΑΙ ΑΓΙΑΙ ἡμέραι τῶν Παθῶν καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου παρῆλθον καὶ ἐφέτος· καὶ ἤδη ἔχομεν κλείση τὸν πρῶτον κύκλον τῶν χαρμοσύνων πασχαλινῶν ἡμερῶν.

Μὲ κατάνυξιν καὶ ρίγη συγκινήσεως ἱερᾶς παρηκολουθήσαμεν τὸν Σωτῆρα Χριστὸν ἀναβαίνοντα τὸν δρόμον τοῦ Μαρτυρίου, ἠγρυπνήσαμεν μαζύ Του εἰς τὸν κῆπον τῆς Γεθσημανῆ, ἐζήσαμεν μαζὺ τὰς στιγμὰς τῆς ἀγωνίας Του, προσεκυνήσαμεν τὸν Σταυρόν Του, μὲ εὐγνωμοσύνης δάκρυα, καθὼς αἱ μυροφόροι ἐκεῖναι γυναῖκες, ἐρράναμεν τὸν ζωοδόχον Τάφον Του καί, ὅτε ἀντήχησεν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ ἀγγέλου τὸ οὐράνιον μήνυμα: «Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρηνὸν τὸν ἐσταυρωμένον; ἠγέρθη» (Μάρκ. ιϛ΄ 6), κατηγλαϊσμένοι ἀπὸ τὸ φῶς καὶ τὴν χαρὰν τῆς ἁγίας Ἀναστάσεως, ἐδοξολογήσαμεν ἐν ᾠδαῖς καὶ ὕμνοις τὸν ἐκ νεκρῶν Ἀναστάντα Θεὸν ἡμῶν καὶ Σωτῆρα Χριστόν.

Ἡ ψυχή μας, γοητευμένη ἀπὸ τὴν μυστικοπάθειαν τῶν ἐναλλασσομένων τόσων ἱερῶν σκηνῶν, ἐδοκίμασε τοὺς παλμοὺς τῶν μοναδικῶν συγκινήσεων τὰς ὁποίας περιέχουν αἱ κατ' ἐξοχὴν ἅγιαι αὐταὶ ἡμέραι, ἐταπεινώθη ἐνώπιον τοῦ Ἐσταυρωμένου Θεοῦ, ἡγιάσθη μέσα εἰς τὰ νάματα τῆς λυτρωτικῆς χάριτος τῆς ὑπερφυοῦς θυσίας τοῦ Γολγοθᾶ καί, πλημμυρισμένη τέλος ἀπὸ τὸ ἀνέσπερον φῶς τοῦ κενοῦ Μνημείου, ὁλόλευκος καὶ ἐξηγνισμένη, τὴν ἀναστάσιμον περιβεβλημένη στολήν, ἔζησε στιγμὰς ὑπερτάτης θρησκευτικῆς ἀγαλλιάσεως καὶ πνευματικῆς μεταρσιώσεως.

Ἀλλὰ πόσον θὰ κρατήση ἡ ἱερὰ αὐτὴ μεταρσίωσις τῆς ψυχῆς μας; Πόσας ἡμέρας ἡ ἀνταύγεια τοῦ φωτὸς τῆς Ἀναστάσεως θὰ ἐξακολουθήση νὰ φωτίζη τὴν ζωήν μας;

Θλιβερὰ εἶναι πράγματι ἡ διαπίστωσις ὅτι ἡ πνευματικὴ περισυλλογὴ τὴν ὁποίαν γεννᾷ εἰς τὰς χριστιανικὰς ψυχὰς ἡ ἱερότης τῶν μεγάλων αὐτῶν ἡμερῶν, ἡ ἱερὰ κατάνυξις τὴν ὁποίαν ὅλοι δοκιμάζομεν, συνήθως δὲν διαρκεῖ πολύ. Καὶ ἡ τύρβη τοῦ βίου δὲν ἀργεῖ νὰ γεμίση ἀπὸ σκότος καὶ πάλιν τὴν ζωήν μας. Καὶ τὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεως; Καὶ ἡ χαρὰ τῆς νίκης κατὰ τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου; Καὶ ἡ χάρις τοῦ Παθόντος ὑπὲρ ἡμῶν καὶ Ἀναστάντος Θεοῦ; Νομίζει κανεὶς ὅτι καὶ αὐτὰ διαρκοῦν ὅσον διαρκεῖ ἡ Πασχαλινὴ λαμπάς, τὴν ὁποίαν βαστάζουν αἱ χριστιανικαὶ χεῖρες τὴν νύκτα τῆς ἑορτῆς. Σβύνει ἡ λαμπὰς ἐκείνη καὶ μαζύ της ὑποχωρεῖ μέσα ἀπὸ τὴν ψυχὴν τῶν περισσοτέρων τὸ Πασχαλινὸν φῶς καὶ ἡ Πασχαλινὴ χαρά.

Εἶναι εὔκαιρον λοιπὸν—σήμερον μάλιστα ὁπότε ἡ φοβερὰ αἱματοχυσία τοῦ πολέμου ἔχει πληρώσῃ ἀπὸ περισσὸν σκότος καὶ περισσὴν ταραχὴν τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν —, εἶναι εὔκαιρον νὰ χαραχθῶσιν ὀλίγαι γραμμαὶ εἰς ἔξαρσιν τῆς βαθυτέρας ἐννοίας καὶ σημασίας τὴν ὁποίαν διὰ κάθε χριστιανικὴν ψυχὴν ἔχει καὶ πρέπει νὰ ἔχῃ ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ὡς πηγὴ ἀέναος φωτὸς καὶ χάριτος διὰ τὴν ζωήν μας, ἀλλὰ καὶ πηγὴ γαλήνης καὶ χαρᾶς, ἡ ὁποία θὰ γίνῃ ἀναφαίρετον κτῆμα τῆς ψυχῆς μας, ἂν ὄχι δι' ὀλίγας ὥρας καὶ ἡμέρας μόνον, ἀλλ' ἀχώριστον διὰ παντὸς χειραγωγὸν καὶ συνοδοιπόρον τῆς ζωῆς ἔχωμεν οἱ ἄνθρωποι τὸ φῶς καὶ τὴν χάριν τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ.

* * *

Εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν μυθολογίαν ἡ ἱστορία τοῦ Προμηθέως. Ὑπῆρχεν ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐγνώριζον τὸ πῦρ. Ἦσαν καταδεδικασμένοι νὰ ζοῦν μέσα εἰς τὸν παγετὸν τοῦ χειμῶνος χωρὶς κανὲν μέσον θαλπωρῆς, νὰ ζοῦν μέσα εἰς τὸ νυκτερινὸν σκότος χωρὶς κανένα τρόπον νὰ φωτίσουν τὰς σκοτεινὰς νύκτας των. Καὶ ὁ Προμηθεὺς ἔφερεν εἰς τὴν γῆν τὸ πῦρ. Τὸ ὑπεξήρεσε, λέγει ἡ μυθολογία, ἀπὸ τοὺς θεούς. Καὶ τὸ πῦρ δὲν ἤργησε νὰ γίνῃ κοινὸν κτῆμα κάθε ἀνθρώπου. Αἱ παγεραὶ ἡμέραι τοῦ χειμῶνος, πλησίον εἰς τὴν φλόγα τῆς οἰκιακῆς ἑστίας, ἔγιναν γλυκεῖαι καὶ τρυφεραί, καθὼς αἱ ἡμέραι τῶν ἄλλων ἐποχῶν. Καὶ ἡ σκοτεινὴ νύξ, κάτω ἀπὸ τὸ γλυκὺ φῶς τῆς λυχνίας, ἔπαυσε νὰ ἦναι βλοσυρὰ καὶ νὰ γεμίζῃ ἀπὸ τρόμον τὴν ἀνθρωπίνην ζωήν.

Ἔχει ἡ ἱστορία τοῦ Προμηθέως τὴν βαθυτέραν ἔννοιαν ὅτι, ἂν δὲν εὐηργετεῖτο μὲ τὸ θεῖον αὐτὸ δῶρον, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται πῦρ καὶ φῶς, ἡ ἀνθρωπίνη ζωὴ θὰ ἔμενε γεμάτη ἀπὸ σκότος καὶ ψῦχος παγερόν, καὶ ὄχι μόνον δὲν θὰ ἐπραγματοποίει τὰς μεγάλας ἐκείνας εἰς τὸ πεδίον τοῦ πολιτισμοῦ κατακτήσεις εἰς τὰς ὁποίας ὡδηγήθη ἡ ἀνθρωπίνη διάνοια ἀπὸ τὴν δᾷδα τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ φωτός, ἀλλὰ καὶ οὔτε τὴν ἁπλῆν εὐεργετικὴν θαλπωρὴν καὶ παρηγορίαν, τὴν ὁποίαν δίδει ἡ δᾷς αὐτή, θὰ εἶχεν ὁ ἄνθρωπος διὰ νὰ θερμάνῃ καὶ φωτίσῃ τὰς τρίβους τοῦ βίου ἐπάνω εἰς τὴν τεταραγμένην γῆν.

Ἀπὸ σκότος πυκνὸν καὶ ἀδιάλυτον πάγον γεμάτη καὶ ἡ ἠθικὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου. Γεμάτη ἀπὸ ἀνησυχίαν καὶ ταραχὴν κάθε κατάστασις καὶ κάθε ἡλικία τῆς ζωῆς. Ὁ ἄνθρωπος ἕρμαιον διὰ μέσου τῶν αἰώνων μιᾶς μαρτυρικῆς τύχης, καταδεδικασμένος νὰ συνθλίβεται μέσα εἰς τὴν φοβερὰν σύγκρουσιν τῶν δυνάμεων ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ, τῆς ὁποίας πεδίον εἶναι ὁλόκληρος ὁ κόσμος. Θέατρον μιᾶς ἀτελευτήτου σειρᾶς ἀντινομιῶν καὶ συγκρού-

σεων πρωτίστως αὐτὴ ἡ ὕπαρξίς του. Ὕλη καὶ πνεῦμα εἰς ἕνα ἀδιάλλακτον ἀγῶνα συγκλονίζουν τὴν ζωήν. Καὶ ἀπὸ τὸ στενώτερον αὐτὸ περιβάλλον, τὸ ὁποῖον λέγεται ἄτομον, ἕως τὸν εὐρύτερον κόσμον, ὁ ὁποῖος ὀνομάζεται οἰκογένεια, κοινωνία, ἔθνος, ἀνθρωπότης, ὁ αὐτὸς ἀδιάλλακτος ἀγὼν ὕλης καὶ πνεύματος σπείρει πανταχοῦ καὶ πάντοτε τὸν πόνον καὶ τὴν ταραχήν. Ποῖος θὰ φωτίσῃ τὸ ἠθικὸν αὐτὸ σκότος τοῦ βίου; Ποῖος θὰ γλυκάνῃ τὸν πόνον τῆς ζωῆς; Ποῖος θὰ λυτρώσῃ τὴν ταλαίπωρον ἀνθρωπίνην ψυχὴν ἀπὸ τὴν τόσην ταραχὴν καὶ ἀνησυχίαν καὶ θὰ τῇ δώσῃ τὰ ἄυλα πτερὰ μὲ τὰ ὁποῖα θὰ δυνηθῇ νὰ ἀναβῇ εἰς τὸ ὕψος τῆς πνευματικῆς τελειότητος, ἡ ὁποία εἶναι ὁ ἀληθὴς προορισμός της;

Καὶ ἡ μὲν ἱστορία τοῦ Προμηθέως, μὲ τὸ φυσικὸν πῦρ τὸ ὁποῖον ἔφερεν εἰς τὸν κόσμον, ἴσως εἶναι μῦθος καὶ δὲν ἐνδιαφέρει τὴν χριστιανικὴν γνῶσιν.

Γνωρίζουσιν ὅμως αἱ χριστιανικαὶ ψυχαὶ μίαν ἄλλην, ζωντανὴν αὐτήν, πραγματικότητα, μίαν ἀθάνατον πραγματικότητα, καὶ εἶναι αὐτὴ ἡ Ἀνάστασις τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, ὁ Ὁποῖος ἔφερε τὸ ἠθικὸν φῶς καὶ ἐλύτρωσε τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ σκότους καὶ τῆς ἁμαρτίας. Ἡ λύτρωσις τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς συνετελέσθη ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρόν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔχυσεν ὁ Λυτρωτὴς τὸ πανάγιον Αἷμά Του· καὶ ἔγινε τὸ κενὸν Μνημεῖον τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ πηγὴ ἀκένωτος εὐλογίας καὶ χάριτος, πηγὴ ζωῆς ἀθανάτου, διὰ νὰ σβύνῃ εἰς τὰ ζωογόνα νάματα τῆς πηγῆς αὐτῆς τὴν δίψαν της κάθε ταλαιπωρημένη ἀνθρωπίνη ὕπαρξις καὶ νὰ ἀντλῇ ἀνὰ τοὺς αἰῶνας ἡ ἁμαρτωλὸς ἀνθρωπότης γαλήνην εἰς τὴν ταραχήν της, καὶ στήριξιν εἰς τὰς παρακρούσεις της, καὶ φῶς εἰς τὸ σκότος τῶν τραγικῶν ἡμερῶν της. Καὶ ἔγινεν ἀκόμη ὁ κενὸς Τάφος τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ πηγὴ μυστικὴ πνευματικῆς δυναμικότητος καὶ ἐμπνεύσεων οὐρανίων, διά νὰ ἀρύεται ἀπὸ τὰ πλούσια καὶ ἀστείρευτα ρεῖθρά της κάθε ἀνθρωπίνη ψυχή, ἡ ὁποία ἐκεῖ θὰ ἐγκύψῃ μὲ πίστιν καὶ ταπείνωσιν, νὰ ἀρύεται σθένος καὶ δύναμιν πρὸς πραγμάτωσιν τῶν ὑψηλῶν ἐκείνων ἐξορμήσεων, αἱ ὁποῖαι ἀποσποῦν τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν ὕλην καὶ τὸν ἀνυψώνουν εἰς τὰς σφαίρας τοῦ πνεύματος καὶ τὸν ὁδηγοῦν εἰς τὴν κατάκτησιν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸν καθιστοῦν πραγματικῶς ἀθάνατον.

* * *

Ἂν λοιπὸν εἰλικρινῶς χθὲς καὶ προχθὲς ἐπανηγυρίσαμεν τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ καὶ τὸ φῶς τῆς μεγάλης αὐτῆς ἡμέρας ἔλαμψε μέσα εἰς τὴν ψυχήν μας, μεμυημένοι εἰς τὸ βαθύτερον νόημα τὸ ὁποῖον ἔχει διὰ κάθε εἰλικρινῶς πιστεύουσαν χριστιανικὴν καρδίαν ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ, κρατήσωμεν ἄσβεστον ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν τὸ Πασχα-

λημνὸν φῶς, ἄσβεστον καὶ σήμερον καὶ αὔριον καὶ εἰς ὅλην τὴν ζωήν μας.

Εἶναι νίκη, ἡ κατ' ἐξοχὴν νίκη, κατὰ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἁμαρτίας ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ; Καὶ ἡ ζωή μας, ἀδιάκοπα φωτισμένη ἀπὸ τὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεως, ἂς ἦναι συνεχὴς καὶ νικηφόρος ἀγὼν ἐναντίον παντὸς ὅ,τι μᾶς σύρει πρὸς τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸν ἠθικὸν θάνατον.

Εἶναι ἀπαρχὴ τῆς καινῆς κτίσεως ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ; Καθὼς ὁ Ἀπόστολος λέγει: «εἴ τις ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε καινὰ τὰ πάντα»; (Β΄. Κορ. ε΄. 17). Μείνωμεν καὶ ἡμεῖς μέλη πάντοτε τίμια καὶ ἐκλεκτὰ τῆς καινῆς αὐτῆς κτίσεως. Κατὰ τὴν ἀποστολικὴν παραγγελίαν «ἐκκαθάρωμεν τὴν παλαιὰν ζύμην, ἵνα ὦμεν νέον φύραμα» (Α΄. Κορ. ε΄. 7) καὶ «ὥσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν, διὰ τῆς δόξης τοῦ Πατρός, οὕτω καὶ ἡμεῖς —πάντοτε— ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν» (Ρωμ. ς΄. 4).

Τηρήσωμεν ἀδιάσπαστον τὴν μυστικὴν ἐπαφὴν τοῦ πνεύματός μας πρὸς τὴν ἀθάνατον πηγὴν τῆς εὐλογίας καὶ χάριτος τὴν ὁποίαν ἀποτελεῖ ὁ Τάφος τοῦ Ἀναστάντος Λυτρωτοῦ ἡμῶν.

Καὶ ἡ χάρις τοῦ Ζωοδόχου Τάφου θὰ γεμίσῃ ἀπὸ φῶς τὴν ζωήν μας. Θὰ παραμερίσῃ κάθε ἀνησυχίαν καὶ ταραχὴν τῆς καρδίας μας. Καὶ θὰ εὕρωμεν ἐκεῖ τὴν λύτρωσιν ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς ὕλης, θὰ εὕρωμεν τὸν ἀσφαλῆ δρόμον πρὸς τὴν πνευματικὴν Ἀνάστασιν, θὰ εὕρωμεν τὴν γαλήνην καὶ τὴν χαράν, τὴν πραγματικὴν καὶ αἰωνίαν χαράν, τὴν ὁποίαν, μόνον ἂν λάβῃ ὁδηγόν της παντοτεινὸν καὶ ἀχώριστον τὸ ἀνέσπερον φῶς τῆς ἁγίας Ἀναστάσεως, εἶναι δυνατὸν νὰ εὕρῃ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχή.

Κυριακὴ τοῦ Ἀντίπασχα.

† Ο ΠΕΡΓΑΜΟΥ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΝ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ*)

«Οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν Αὐτοῦ;»

(Λουκ. κδ΄. 26).

Η ΝΙΚΗ καὶ ὁ θρίαμβος προϋποθέτουν ἀγῶνας καὶ θυσίας. Τῆς ἐπιτυχίας προηγεῖται ἡ προσπάθεια. Τὴν δόξαν προοδοποιεῖ ἡ ταπείνωσις. Αὐτὴ εἶναι ἡ μεγαλειώδης ἀλήθεια, τὴν ὁποίαν ἀνέγραψεν ὁ Θεὸς ἐν τῷ Σταυρῷ ὡς θεμελιώδη καὶ ἀπαράβατον νόμον τῆς ζωῆς. Ἔπρεπε πρῶτον νὰ διανύσῃ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τὸ στάδιον τῆς ταπεινώσεως, διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν δόξαν Αὐτοῦ. Ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἀνθ' ἡμῶν καὶ ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα, διὰ νὰ ἐκλάμψῃ ἔπειτα εἰς τὸν κόσμον ὡς χάρις, ὡς ἁγιασμός, ὡς εὐλογία χαρᾶς, ἀγάπης, ἠθικῆς ἀνακαινίσεως. Ἦτο ἀνάγκη νὰ τελειώσῃ μέχρι τῆς θυσίας τοῦ Σταυροῦ, ***τὸ ἔργον, ὃ δέδωκεν αὐτῷ ὁ Πατήρ***, διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν θρίαμβον τῆς Ἀναστάσεως καὶ νὰ μεταβιβάσῃ τὸ φῶς καὶ τὴν χαράν της εἰς τοὺς δεσμώτας τῆς ἁμαρτίας.

Τοιαύτη εἶναι ἡ ὑποκρυπτομένη εἰς τὸ μέγα τοῦτο τοῦ Σταυροῦ δρᾶμα βαθυτέρα ἔννοια, τοιοῦτον εἶναι τὸ προκύπτον ἀπὸ τὰ πάθη τοῦ Σωτῆρος ἐλπιδοφόρον δίδαγμα, τὸ δίδαγμα, ὅτι μετὰ τὴν σκοτίαν τῆς Παρασκευῆς ἐκείνης ἐξήστραψεν ἡ φαεσφόρος Ἀνάστασις, τὸ δίδαγμα ὅτι μετὰ τὰ ἑκάστοτε παθήματα καὶ τὴν σταύρωσιν τῆς Ἀρετῆς ἀκολουθεῖ πάντοτε ὁ θρίαμβος τῆς ἐγκαρτερούσης Πίστεως. Αὐτὸ καὶ ἐπιχειρεῖ νὰ ἑρμηνεύσῃ ὁ λόγος κατὰ τὴν σεμνὴν αὐτὴν καὶ μεγάλην ἡμέραν.

Παναγιώτατε Δέσποτα, Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι, εὐσεβὲς καὶ φιλόχριστον ἐκκλησίασμα.

Ἀπὸ τῆς μοιραίας ἐκείνης ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ γενάρχης τῆς ἀνθρωπότητος ἔσυρεν εἰς τὴν πτῶσιν ὅλους τοὺς ἀπογόνους του, μία βαρεῖα καὶ ἐπαχθὴς κληρονομία πιέζει τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἡ ἁμαρτία καὶ ὁ θάνατος. ***Δι' ἑνὸς ἀνθρώπου***, λέγει ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν, ***εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον ἡ ἁμαρτία καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος,*** διότι πάντες οἱ ἄνθρωποι ἥμαρτον. Καὶ ὅταν λέγωμεν θάνατον, ἐννοοῦμεν τὸ παγκόσμιον καὶ καθολικὸν αὐτὸ φαινόμενον εἰς ὅλας τὰς ὀδυνηρὰς προϋπο-

---

*) Ἐξεφωνήθη ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ κατὰ τὴν διαγενομένην Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Παρασκευήν.

θέσεις του, τὰς ὁποίας μὲ μίαν λέξιν χαρακτηρίζομεν ὡς πόνον. Εἶναι λοιπὸν καὶ ὁ πόνος γεγονὸς καθολικόν, νόμος παγκοσμίου κύρους καὶ ἐπιβολῆς, ὁ ὁποῖος ἐδημοσιεύθη καὶ ἐφαρμόζεται ἀπ' αὐτοῦ τοῦ λίκνου τῆς ἀνθρωπότητος. Ποῖος ἠδυνήθη ποτὲ νὰ τὸν ἀποφύγῃ; Τίνος ἡ ζωή, ὁσονδήποτε εὐτυχὴς ἂν θεωρῆται, δὲν ἐπεσκιάσθη καὶ δὲν ἐπισκιάζεται ἀπὸ τὰ μαῦρα νέφη τοῦ πόνου; Ὅταν δὲν προσβάλλει τὸ σῶμά μας, προσβάλλει τὴν ψυχήν μας, καὶ ἴσως ἡ προσβολὴ αὐτὴ νὰ ἦναι ἡ χειροτέρα ὅλων. Ὁ πόνος εἶναι ὁ κοινὸς κλῆρος ὅλων τῶν ἀνθρώπων, λέγει διάσημος τοῦ ἄμβωνος ἐκπρόσωπος. Εἰσχωρεῖ εἰς τὴν ζωὴν διὰ τοῦ ἀνεπανορθώτου παρελθόντος, διότι ***τὰ ἔργα ἡμῶν ἀκολουθεῖ.*** Εἰσβάλλει εἰς τὴν καρδίαν διὰ τοῦ ἀβεβαίου μέλλοντος, διότι ὀδυνηρὰ εἶναι ἡ σκέψις ***τί τέξεται ἡ ἐπιοῦσα.*** Προτρέχει τοῦ καθήκοντος, συνοδεύει τὴν ἀρετήν, ἀκολουθεῖ τὴν κακίαν. Εἶναι ἀπότοκος τῆς ὀδύνης, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἡδονὴν γεννᾶται. Διαβιβρώσκει τὴν σάρκα, συντρίβει τὸ πνεῦμα. Σαρκάζει εἰς τὴν φαιδρότητα τοῦ πλούτου, ἐπιχαίρει εἰς τὴν θλίψιν τῆς στερήσεως. Πόνος αἱ ἀρεταὶ καὶ αἱ κακίαι μας. Πόνος αἱ εὐγενεῖς ἀνησυχίαι καὶ τὰ ἔνοχα πάθη μας. Καὶ αἱ τρυφεραὶ φιλίαι καὶ αἱ στοργικαὶ ἀφοσιώσεις μας. Ἀπὸ τοῦ λίκνου μέχρι τοῦ τάφου εἶναι ὁ ἀχώριστος συνοδὸς τῆς ζωῆς. Διότι κλαυθμηρισμὸς εἶναι ὁ πρῶτος χαιρετισμός μας πρὸς τὴν ζωήν, στεναγμὸς καὶ δάκρυα ὁ τελευταῖος ἀποχωρισμός.

Δὲν κάμνω κήρυγμα ἀπαισιοδοξίας, ὁσονδήποτε καὶ ἂν ἡ σημερινὴ τραγικὴ κατάστασις, μὲ τοὺς ποταμοὺς τῶν αἱμάτων καὶ μὲ τὴν ἐξάπλωσιν τῆς δυστυχίας, παρέχει προσφορώτατον πρὸς τοῦτο ἔδαφος. Πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Ὁ ἐκκλησιαστικὸς ἄμβων ὑπῆρξε πάντοτε ὁ ἐξάγγελος τῆς ἐλπίδος, τῆς χαρᾶς, τῆς ζωῆς. Ἁπλῶς ἐπισημαίνω μίαν δυσάρεστον πραγματικότητα, τὴν ὁποίαν ὅμως καὶ δυνάμεθα καὶ ὀφείλομεν νὰ ἀντιμετωπίσωμεν θαρσαλέως.

Ναί! Ἐὰν ὁ πόνος ἦναι μία σκληρὰ πραγματικότης, ἐὰν ἕκαστος ἀπὸ ἡμᾶς αἴρῃ τὸν σταυρόν του καὶ ἀναβαίνῃ τὸν Γολγοθᾶν του, μὴ λησμονῶμεν, ὅτι ὄπισθεν τοῦ Σταυροῦ διαφαίνεται ὁ κενὸς Τάφος, αἰώνιον σύμβολον τῆς Ἀναστάσεως, ὄπισθεν τοῦ ζοφεροῦ Γολγοθᾶ αἴρεται φαεινόν, λαμπρόν, δεδοξασμένον τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, σύμβολον καὶ τοῦτο τῆς χαρᾶς, ἡ ὁποία ἀναμένει ἐκείνους οἱ ὁποῖοι γνωρίζουν νὰ φέρουν μὲ ὑπομονὴν καὶ μὲ πίστιν τὰς θλίψεις καὶ τὰς στενοχωρίας τοῦ βίου.

Διότι ὁ Σταυρὸς δὲν ὑψοῦται ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ ὡς σύμβολον καταδίκης καὶ θανάτου, ἀλλ' ὡς σύμβολον ἐλπίδος, χαρᾶς, ἁγιασμοῦ καὶ ἀνορθώσεως. Διότι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ***αὐτὸς πειρασθείς,*** διὰ τῶν παθημάτων

καὶ τοῦ Σταυροῦ του, ***ἐγένετο πρωτότοκος*** ἐν τοῖς ***πειραζομένοις*** ἀδελφοῖς, ἐγένετο ὁ καθαγιαστὴς καὶ ὁ μοναδικὸς ἑρμηνεὺς τοῦ πόνου. Ὁ πόνος, διὰ τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ, τὰ ὁποῖα ***οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν***, δὲν φέρει πλέον ποινικὸν χαρακτῆρα, ἀλλ' εἶναι μέσον παιδαγωγικόν, μέσον ἠθικῆς βελτιώσεως, καθάρσεως, εἶναι τὸ χωνευτήριον ἐν τῷ ὁποίῳ δοκιμάζεται ὁ χριστιανός, ὅπως εἰς τὸ πῦρ ὁ χρυσός, εἶναι τὸ θυμιατήριον, εἰς τὸ ὁποῖον, καιόμενον, εὐωδέστερον ἀναδίδεται τὸ θυμίαμα τῆς ἠθικῆς ζωῆς. Δὲν μᾶς εἶπεν ὁ θεῖος Λυτρωτὴς ὅτι δὲν θὰ ἀποθάνωμεν, μᾶς ἐδίδαξε πῶς διὰ τοῦ θανάτου δυνάμεθα νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν. Δὲν μᾶς εἶπεν ὅτι δὲν θὰ πονῶμεν. Μᾶς ἐδίδαξεν, ὅτι μόνον εἰς Αὐτὸν πιστεύοντες θὰ ἔχωμεν τὸ ἀληθὲς νόημα, τὸν ἀληθῆ σκοπὸν τῆς θλίψεως, καὶ τὴν ***δύναμιν τοῦ ὑπενεγκεῖν***. «***Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς.***»

Ποῦ ἀλλαχοῦ, πράγματι, θὰ ***εὕρωμεν ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν***, ἀφοῦ, οὔτε ὁ πλοῦτος καὶ ἡ βιωτικὴ ἄνεσις, οὔτε αἱ μηχανικαὶ πρόοδοι καὶ ἡ ὑλικὴ ἰσχύς, οὔτε ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ ἐπιστήμη εἶναι ἱκαναὶ νὰ καταπραΰνουν τὸν πόνον μας, να πληρώσουν τὸ φοβερὸν κενον τῆς ψυχῆς μας; Ποῦ ἀλλαχοῦ, παρὰ εἰς τὸ ***ἀπὸ αἰώνων ἀποκεκρυμμένον μυστήριον*** τοῦ Σταυροῦ, θὰ ἔχωμεν τὸν φωτεινὸν πυρσὸν εἰς τὰς σκοτεινὰς ἀτραποὺς τῆς ζωῆς, τὴν ἀσφαλῆ πυξῖδα εἰς τὸ τρικυμιῶδες τοῦ βίου πέλαγος, τὴν ἐλπίδα τοῦ σωτηρίου λιμένος; Ἀναπαραστήσωμεν νοερῶς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ σταυρικοῦ δράματος εἰς ὅλας τὰς λεπτομερείας του, ἀπὸ τῆς προσευχῆς «***Πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο, πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σὺ***» μέχρι τοῦ «***τετέλεσται***», καὶ θὰ ἴδωμεν πόσον ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸν ἀνθρώπινον πόνον, καὶ πόσον φῶς ἐπιρρίπτει εἰς τὰς ἀγωνιώδεις φάσεις τοῦ ἀνθρωπίνου δράματος.

Τετέλεσται! Δὲν εἶναι τὸ τέλος μιᾶς μαρτυρικῆς ζωῆς, ἡ σφραγὶς τοῦ θανάτου, τὸ τέρμα ἑνὸς ματαίου ἀγῶνος. Τοὐναντίον εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς δικαιώσεως, εἶναι ***ἡ στενὴ καὶ τεθλιμμένη*** πύλη, ἡ διανοιγομένη εἰς τὴν λεωφόρον τῆς νίκης καὶ τοῦ θριάμβου, εἶναι τὸ στεφάνωμα τοῦ πόνου, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε μέχρι θανάτου ὑπακοή, εἶναι ἡ διὰ τῶν παθημάτων εἴσοδος τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν αἰωνίαν Αὐτοῦ δόξαν.

Τετέλεσται! Ἔληξεν ἡ πάλη μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου, ὁ ἀγὼν μεταξὺ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ, ἡ διαμάχη μεταξὺ φωτὸς καὶ σκότους. Καὶ νικηταὶ δὲν εἶναι οἱ σταυρωταί. Νικητὴς εἶναι ὁ Ἐσταυρωμένος, ὁ ὁποῖος διὰ τοῦ θανάτου εἰσέρχεται εἰς τὴν ζωήν, ἀκολουθούμενος ἀπὸ ἀπειράριθμον πλῆθος ἀπελευθέρων τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου.

Τετέλεσται! Δὲν εἶναι ἔκφρασις πόνου διὰ τὸ ἀνεπανόρθωτον, οὔτε

τὸ κορύφωμα ἀπελπισίας. Εἶναι θριάμβου κραυγή. Εἶναι τὸ ἄνοιγμα νέων ὁριζόντων, ἡ ἀνατολὴ νέων ἐλπίδων διὰ μίαν καλυτέραν αὔριον. Ἀφότου ἠκούσθη ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, ἀντελάλησε καὶ ἀντιλαλεῖ εἰς τὰς ψυχὰς ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, ὡς ᾆσμα ἐπινίκιον. Ὁ τεθλιμμένος τὸ ἀκούει ὡς ἀνακούφισιν τῆς δυστυχίας του, ὁ ἑτοιμοθάνατος γέρων ὡς ὑπόσχεσιν νέας αἰσθήσεως τῆς ζωῆς, ὁ ἄνθρωπος τοῦ πόνου, τοῦ πολυμόρφου καὶ πολυτρόπου πόνου, ὡς μυστηριώδη δύναμιν τοῦ **ὑπενεγκεῖν**.

Ἀγαπητοί μου ἀδελφοί! Μεταξὺ τῶν πολλῶν ἠθικῶν θαυμάτων τοῦ προηγουμένου Γενικοῦ Πολέμου ἀναφέρεται καὶ τὸ ἑξῆς:

Τοὺς τραυματίας ἑνὸς τομέως τοῦ Δυτικοῦ μετώπου εἶχον ἐγκαταστήσει εἰς μίαν ἐρημικὴν ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας τὸ ἱερὸν βῆμα εἶχον μετατρέψει εἰς χειρουργεῖον. Εἷς νεκρὸς ἀξιωματικὸς προκειμένου νὰ ἐγχειρισθῇ, ἠρνήθη νὰ δεχθῇ τὸ συνήθως διδόμενον ἀναισθητικόν. Ὅτε δὲ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐγχειρίσεως ἠρωτήθη ἐὰν πονῇ, ἐκεῖνος ἀτενῶς προσβλέπων πρὸς τὸν Ἐσταυρωμένον, «Ναί, εἶπε, πονῶ, ἀλλὰ αἰσθάνομαι συγχρόνως ὅτι μία δύναμις θεϊκὴ μεταβιβάζεται ἀπὸ τὸν Σταυρὸν εἰς τὴν ψυχήν μου, ἡ ὁποία μὲ βοηθεῖ νὰ ἐγκαρτερῶ, μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι θὰ ὑπερνικήσω τὸν πόνον».

Πληγωμένοι καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τὸν τραχὺν καὶ πολλάκις ἄπελπιν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, κατακείμεθα ἀσθενεῖς καὶ τετραυματισμένοι, ἀνίκανοι πολλάκις νὰ συνεχίσωμεν τὸν ἀγῶνα. Ποῖος θὰ ἐπιδέσῃ τὰ χαίνοντα τραύματά μας καὶ θὰ πραΰνῃ τὸν πόνον μας; Ποῖος εἶναι ἱκανὸς νὰ ἐμφυσήσῃ πνοὴν ζωῆς εἰς τὴν λιποψυχοῦσαν ὕπαρξίν μας; Ἡ φιλοσοφία; Ἀλλὰ τὰ ἀλληλοσυγκρουόμενα φιλοσοφήματα καὶ αἱ ἀλληλοδιάδοχοι θεωρίαι ἀντὶ νὰ πληρώσουν ἐπὶ μᾶλλον εὐρύνουν τὸ κενὸν τῆς ψυχῆς μας. Ἡ τέχνη; Ἀλλά, μὲ τὴν προβολὴν τοῦ ἀνεφίκτου ἰδεώδους της, καταντᾷ καὶ αὐτὴ σκιὰ ἀσύλληπτος βασανίζουσα μᾶλλον παρὰ ἐπαναπαύουσα τὸ ἀνήσυχον πνεῦμά μας. Ὁ πλοῦτος; Ἀλλὰ ποῖος ἐκ τῶν πλουσίων εἶπέ ποτε ὅτι δὲν δοκιμάζει στενοχωρίας, ὅτι δὲν δοκιμάζει τὸν πόνον τοῦ ἀνικανοποιήτου;

Ποῖος ἄλλος λοιπὸν θὰ ἠδύνατο νὰ μᾶς ἀνεγείρῃ εἰς τὰς παντοίας πτώσεις, εἰμὴ Σύ, Κύριε, ὁ ὁποῖος ἐμπεριεπάτησες εἰς τὴν δακρύβρεκτον γῆν μας, διὰ νὰ ἐνσπείρῃς τὴν παρηγορίαν καὶ τὴν ἐλπίδα, καὶ διέμεινες εἰς τὸν τάφον, διὰ νὰ καταστήσῃς τοὺς τάφους μας ὀλιγώτερον σκοτεινούς, καὶ ἐδοκίμασες ὅλον τὸν ἀνθρώπινον πόνον, διὰ νὰ τῷ δώσῃς νόημα καὶ σκοπόν.

Ἐλθέ, Κύριε, καὶ ἐπίσκεψαι ἡμᾶς ἐν τῇ σεμνῇ ταύτῃ ἐπετείῳ τοῦ πάθους Σου καὶ παραμύθησον τὴν θλῖψιν ἡμῶν καὶ φαίδρυνον ἡμᾶς μὲ τὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεώς Σου, μὲ τὸ φῶς τῆς θριαμβευτικῆς νίκης Σου κατὰ τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου.

† Ο Μ. ΠΡΩΤΟΣΥΓΚΕΛΛΟΣ ΜΑΞΙΜΟΣ

Ο ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΣ ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΚΑΙ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΝΑΖΙΑΝΖΗΝΟΣ

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ὁ υἱὸς τοῦ Μνησάρχου καὶ τῆς Κλειτοῦς ἐκ τοῦ ἀττικοῦ δήμου Φλύας, ἐκ τῶν τριῶν μεγάλων ἱεροφαντῶν τῆς δραματικῆς τέχνης τοῦ τετάρτου αἰῶνος, ἐγεννήθη ἐν Σαλαμῖνι τὸ 485 π. Χ. Εἰς ἀπολεσθὲν ἔργον του ἐξυμνεῖ τὴν ἔνδοξον ἑλληνικὴν νῆσον Σαλαμῖνα, ὅπου ὁ Μνήσαρχος ἢ Μνησαρχίδης εἶχε μεγάλην κτηματικὴν περιουσίαν. Νέος ὢν ὁ Εὐριπίδης, ὡς ὀρχηστὴς καὶ πυρφόρος τοῦ Ζωστηρίου Ἀπόλλωνος ἐλάμβανε μέρος εἰς τὰς θρησκευτικὰς ἑορτὰς τῆς πατρίδος του. Ἔπειτα διεκρίθη ὡς παλαιστὴς καὶ πυγμάχος — διότι αἱ σωματικαὶ ἀσκήσεις παρὰ τοῖς προηγμένοις εἰς τὸν πολιτισμὸν λαοῖς βαίνουν ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τῶν νέων —, ἀφωσιώθη δὲ μετὰ ταῦτα εἰς τὰς πνευματικὰς ἀσκήσεις καὶ μελέτας. Καὶ πρῶτον μὲν ἐμορφώθη μελετῶν τὰ συγγράμματα τῶν παλαιοτέρων ἑλλήνων φιλοσόφων.

Τὸ σημεῖον αὐτὸ ἂς τὸ προσέξουν οἱ σημερινοὶ διαφθορεῖς ἐπιπολαίων τινῶν νεαρῶν, οἱ ὁποῖοι θέλουν νὰ ἀγνοοῦν τὸ παρελθὸν ὥς τι νεκρὸν ἐνῶ αὐτοὶ εἶναι ἁπλῶς νεκροὶ πρὶν ἀκόμη ζήσουν καὶ δημοσιεύουν μερικὰς ἀνοησίας στολισμένας μὲ ἐκλεκτὰ ἄνθη ἀνορθογραφίας γραμματικῆς καὶ πνευματικῆς παρακρούσεως. Τὸ παρελθὸν δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀγνοηθῇ καὶ μάλιστα παρελθὸν ὅπως τῆς κλασικῆς φιλολογίας. Νεοσσοὶ οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀκόμη ἀνάγκην ἀπὸ τὴν θερμότητα τῆς μητρικῆς των κλίνης καὶ ζοῦν ὑπὸ τὴν πατρικὴν στέγην χωρὶς ἀκόμη νὰ εὕρουν καιρὸν διὰ νὰ κτίσουν οὔτε καλύβι ἰδικόν τους, ὡσὰν στρουθία ποὺ φωλιάζουν μέσα καὶ κάτω ἀπὸ τὰς φωλεὰς τῶν πελαργῶν, νὰ θέλουν νὰ δημιουργήσουν εὐθὺς καὶ ἐξ ἀρχῆς ἰδικήν των διανόησιν καὶ ζωὴν εἶναι κάτι « ἄνω ποταμῶν » διὰ νὰ περιορισθῶ εἰς τὴν εὐριπίδειον ἔκφρασιν.

Φύσει δὲ θεωρητικὸς καὶ ρέπων πρὸς τὴν φιλοσοφίαν ὁ υἱὸς τοῦ Μνησάρχου Εὐριπίδης ἐφρόντισε νὰ καταταχθῇ μεταξὺ τῶν ἀκροατῶν συγχρόνων του σοφῶν, τοῦ Ἀναξαγόρα, τοῦ Προδίκου, τοῦ Πρωταγόρου καὶ τοῦ ἀνδρῶν πάντων σοφωτάτου Σωκράτους, οὗτινος ἡ πρὸς τὸν δραματοποιὸν πρώην μαθητὴν καὶ ἑταῖρόν του ἰδιαιτέρα ἐκτίμησις μαρτυρεῖται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι, ἂν καὶ σπανιώτατα ἐπεσκέπτετο τὸ θέατρον, ἠρέσκετο ὅμως νὰ παρακολουθῇ τὸν Εὐριπίδην ὁσάκις ἐδίδασκε νέον τι δρᾶμα. Ὑπέστη λοιπὸν τὴν ἐπίδρασιν τῶν μεγάλων φιλοσόφων τῆς ἀρχαιότητος, ὧν τὰ ἔργα ἐκόσμουν τὴν πλουσίαν του βιβλιοθήκην, ἡ δὲ ἐπίδρασις εἶναι ὀφθαλμοφανής. Τὴν φιλοπατρίαν τοῦ ποιητοῦ, φιλοπατρίαν φλογερὰν καὶ ἐνθου-

σιώδη, ἐκφράζει ἰαμβικὸν τρίστιχον διασωθὲν ὑπὸ τοῦ ῥήτορος Λυκούργου:

῏Ω πατρὶς εἴθε πάντες οἳ ναίουσί σε
οὕτω φιλοῖεν ὡς ἐγώ· καὶ ραδίως
οἰκοῖμεν ἄν σε κ' οὐδὲν ἂν πάσχοις κακόν!

Δηλαδή: ῎Ω, εἴθε ὅσοι σὲ κατοικοῦν πατρίδα μου νὰ σ' ἀγαποῦσαν ὅπως ἐγὼ σὲ ἀγαπῶ· καὶ τότε εὐτυχεῖς καὶ ἥσυχοι θὰ ἤμεθα, τίποτε δὲ κακὸν δὲν θὰ ὑπῆρχε φόβος νὰ πάθῃς.

᾿Απεδοκίμαζε τὴν ὀχλοκρατίαν χωρὶς νὰ ἐγκρίνῃ τὸ ὀλιγαρχικὸν πολίτευμα καὶ τὰς ἀλαζονικὰς ἀξιώσεις τῶν πλουτοκρατῶν, προκρίνων τὴν μέσην τάξιν τῶν πολιτῶν τοὺς ὁποίους ὀνομάζει σωτῆρας τῆς πόλεως καὶ ἀκριβεῖς φύλακας τῆς τάξεως. Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς δὲν ἐπολιτικολόγησε καὶ ἀγνοοῦμεν ἂν εἰς τὰς θεωρίας αὐτὰς συμφωνῇ μὲ τὸν «σοφώτατον» ὅπως ὀνομάζει τὸν Εὐριπίδην (῎Επος ἠθικὸν Ι΄ στίχος 357), ἀλλὰ ἔχομεν δύο ἠθικὰ ποιήματα φέροντα τὴν ἐπιγραφὴν ***Πρὸς εὐγενῆ δύστροπον*** (= κακότροπον ἀνάγωγον) ἐξετασθέντα καὶ ἀναλυθέντα λεπτομερῶς ἐν τῇ «᾿Ορθοδοξίᾳ» τοῦ Σεπτεμβρίου 1942 ὅπου βλέπομεν πλήρη συμφωνίαν τῶν δύο φιλοσοφούντων ποιητῶν εἰς τὴν ἠθικὴν ἄποψιν, ἐξ ἧς μὲ τολμηρὸν συλλογισμὸν ἐπιτρέπεται νὰ ὑπονοηθῇ καὶ ἡ ἀνάλογος πολιτικὴ ἄποψις. Σατυρίζει ἐπὶ παραδείγματι ὁ Γρηγόριος τοὺς ἀγοράζοντας μὲ χρῆμα περγαμηνὰς εὐγενείας καὶ φανταζομένους ὅτι ἔτσι γίνονται οἱ ἄνθρωποι εὐγενεῖς καὶ ἀριστοκράται:

Δύω δὲ ταῦτα, τῆς βίου κωμῳδίας.
Κατηστέρισται ζῶον ἐν γῇ κείμενον
καὶ γράμμα ποιεῖ τὸν κάκιστον εὐγενῆ
(῎Επος ἠθικὸν ΚΖ΄ στ. 16—18)

περὶ δὲ τῶν πλουτοκρατῶν τί ἐφρόνει ἀρκετὰ καλὰ μᾶς διαφωτίζει τὸ εἰκοστὸν ὄγδοον ἠθικὸν ἔπος, τὸ ἐπιγραφόμενον ***Κατὰ πλουτούντων*** καὶ ἐρχόμενον εἰς τὴν ἔκδοσιν Migne ἀμέσως μετὰ τὰ δύο περὶ εὐγενῶν ἔπη.

῾Ο Εὐριπίδης ἔζησε τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ βίου του εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας ᾿Αρχελάου, ὅστις φιλόμουσος ὢν μετεκαλεῖτο εἰς τὴν πρωτεύουσάν του Πέλλαν πολλοὺς ποιητὰς λογίους καὶ καλλιτέχνας διὰ νὰ λαμπρύνῃ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. Πρὸς τιμὴν τοῦ ᾿Αρχελάου ἐποιήθη τὸ ὁμώνυμον δρᾶμα. Τὸ σῶμα τοῦ ποιητοῦ ἐτάφη παρὰ τὴν ᾿Αμφίπολιν τὸ φθινόπωρον τοῦ 407 εἰς σημεῖον μεταβληθὲν εἰς προσκύνημα τῶν ἀπείρων θαυμαστῶν, οἱ ὁποῖοι ἀνήγειραν κενοτάφιον εἰς τὴν κλεινὴν πόλιν τῆς Παλλάδος μὲ τετράστιχον ἡρωελεγειακόν:

Μνῆμα μὲν ῾Ελλὰς ἅπασ' Εὐριπίδου· ὀστέα δ' ἴσχει
γῆ Μακεδών· ᾗ γὰρ δέξατο τέρμα βίου.

Πατρὶς δ' Ἑλλάδος Ἑλλάς, Ἀθῆναι· πλεῖστα δὲ Μούσαις
τέρψας, ἐκ πολλῶν καὶ τὸν ἔπαινον ἔχει.

Προτάσει τοῦ ρήτορος Λυκούργου ἐστήθη ὑπὸ τοῦ ἀθηναϊκοῦ δήμου χάλκινος ἀνδριὰς τοῦ Εὐριπίδου ἐντὸς τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ βράχου τῆς Ἀκροπόλεως. Ὥστε ἂν καὶ κατεδιώχθη ὁ Σαλαμίνιος δραματικὸς ὑπῆρξεν εὐτυχέστερος ὡς πρὸς τὰς ἀμέσως μετὰ θάνατον ἀποδοθείσας τιμάς. Ἔτι μήθη ὅσον ὀλίγοι ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων καὶ τῆς διανοήσεως. Πολλοὶ συμβαίνει νὰ περιφρονοῦνται καὶ νὰ καταδιώκωνται καὶ νὰ κακολογοῦνται ἐνόσῳ ζοῦν ἐντὸς περιβάλλοντος ἀναξίου ἢ δυσαναλόγου πρὸς αὐτούς. Οἱ περισσότεροι δὲ τῶν ἡμετέρων λογίων συνέβη νὰ ἀγνοοῦνται καὶ μετὰ θάνατον ἐκτὸς ἐὰν ἡ ἐξαιρετικὴ φυσιογνωμία των κατώρθωσε νὰ ἐπιβληθῇ καὶ ἀναγκάσῃ νὰ σιωπήσῃ τὸ στόμα τοῦ φθόνου ὁ ὁποῖος κατὰ τὸν δραματικὸν Σοφοκλέα **ἕρπει κατὰ τοῦ ἔχοντος** (ἀξίαν καὶ ἀρετάς), τοῦ φθόνου ὁ ὁποῖος ἔκαμε τὸν εὐαίσθητον Ναζιανζηνὸν ποιητὴν νὰ τραπῇ εἰς φυγὴν ἀπὸ τῆς διοικητικῆς ἐν τῇ στρατευομένῃ κονίστρας καὶ νὰ καταφύγῃ εἰς τὸ δάσος τοῦ δεκάτου τετάρτου ἠθικοῦ ποιήματος, νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς τὸ κηπάριον τῆς πατρίδος του ὅπου εἶχε στήσῃ γραφεῖον ὑπερόχου διανοουμένου ποιητοῦ στενάζοντος διὰ τὰ ὅσα εἶδεν εἰς τὴν πρακτικὴν ζωήν:

Αἶ, αἶ, τῶν ἐμῶν μεγάλων ἀχέων !

φωνάζει ὁ γρηγοριανὸς στίχος ὡς ἀντίλαλος τῶν ὁμοίων σχετλιαστικῶν στίχων τοῦ Εὐριπίδου, τῶν ὁποίων τὰς ὑπερβολικότητας ἐσατύριζεν ἀπὸ σκηνῆς ὁ Ἀριστοφάνης.

Λέγεται δὲ ὅτι εἰς τὸν οἰκογενειακόν του βίον ὁ Εὐριπίδης εἶχε μερικὰ ἀτυχήματα καὶ ὡς ἐκ τούτου κάμνει συχνὰ ἐπιθέσεις ἐναντίον τοῦ ἀσθενοῦς καλουμένου φύλου, ἐὰν πρέπῃ νά ὀνομασθῇ ἐπίθεσις ἡ λογικὴ ἀνάλυσις πραγματικῆς τινος ὑποθέσεως. Ἴσως ἔπρεπε νὰ ὡμίλει μὲ λεπτότητα περισσοτέραν, ὅπως φρονεῖ σχετικῶς ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος ἔγραψε τὰ ἑξῆς ἐνδιαφέροντα ἐν τῇ τριακοστῇ ὁμιλίᾳ του εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον, συμβουλεύων τοὺς ἄνδρας πῶς νὰ συμβουλεύουν τὰς γυναῖκάς των. « Κἂν ἅπαξ εἴπῃς καὶ μὴ πείσῃς καὶ δεύτερον καὶ τρίτον καὶ πολλάκις τὰ αὐτὰ ἐπαντλῶν ρήματα μὴ ἀποκάμῃς· μὴ μέντοι **μετ' ἐπαχθείας** τινὸς (ὅπως δηλαδὴ ὁ Εὐριπίδης) **ἀλλὰ μετὰ χαριεντισμοῦ**· καὶ νῦν μὲν ἀποστρέφου, νῦν δὲ κολάκευε καὶ θεράπευε. Οὐχ ὁρᾷς τοὺς ζωγράφους πόσα ἐξαλείφουσι, πόσα παρεγγράφουσιν ὅταν ὄψιν ποιῶνται καλήν; Μὴ γίνου τοίνυν ἐκείνων χείρων. Εἰ γὰρ ἐκεῖνοι σώματος εἰκόνα γράφοντες τοσαύτῃ κέχρηνται τῇ σπουδῇ, πόσῳ μᾶλλον ἡμᾶς ψυχὴν διαπλάττοντας πᾶσαν ἂν εἴη δίκαιον κινεῖν μηχανήν. Ἂν γὰρ καλῶς τῆς ψυχῆς ταύτης διαπλάσῃς τὴν ὄψιν, οὐκ ὄψει τὸ σώματος ἀσχημονοῦν πρόσωπον, **οὐδὲ ᾑμαγμένα χείλη** οὐδὲ **στόμα ἄρκτου αἵματι πεφοινιγμένῳ προσεοικός**, **οὐδὲ ᾐθβολω-**

μένας ὀφρῦς ὡς ἀπὸ χύτρας τινός (!) οὐδὲ κεκονιαμένας παρειὰς κατὰ τοὺς τοίχους τῶν τάφων. Πάντα γὰρ ταῦτα ἀσβόλη καὶ τέφρα καὶ κόνις καὶ ἐσχάτης δυσειδείας γνωρίσματα.»

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τοῦ λόγου ὁ ἱερὸς ρήτωρ συνῃσθάνθη ὅτι παραφόρως ὡμίλησε τόσον ἄσχημα ἐναντίον τοῦ ὡραίου φύλου καὶ ἔκαμε τὴν ἑξῆς ἐπιδιόρθωσιν ἀμέσως, διότι μὲ ὀργὴν συνεβούλευε τοὺς συζύγους νὰ συμβουλεύουν τὰς κυρίας των χωρὶς νὰ ὀργίζωνται! «Ἀλλὰ γὰρ οὐκ οἶδα πῶς ἔλαθον εἰς τούτους ἐξενεχθεὶς τοὺς λόγους καὶ ἑτέρῳ παραινῶν ὥστε διδάσκειν μετ' ἐπιεικείας αὐτὸς εἰς ὀργὴν ἐξεκυλίσθην. Οὐκοῦν ἐπανίωμεν πάλιν πρὸς τὴν ἡμερωτέραν παραίνεσιν καὶ πάντα φέρωμεν τὰ ἐλαττώματα τῶν γυναικῶν ἵνα κατορθώσωμεν ὃ βουλόμεθα».

Σχετικῶς πρὸς τὸν κόσμον τῶν γυναικῶν ὁ Εὐριπίδης εὔχεται νὰ ἔλειπεν ἀπὸ τὴν γῆν διότι εἶναι «κίβδηλον κακὸν» καὶ ἔπρεπε νὰ λείπῃ, τῆς ἀνάγκης τῆς διαιωνίσεως τοῦ εἴδους ἐξοικονομουμένης κατά τινα διαφορετικὸν τρόπον. Ὑποδεικνύει δὲ τοιοῦτον ὁ συγγραφεὺς τοῦ Ἱππολύτου εἰς τὸν περιλάλητον μονόλογον τοῦ υἱοῦ τοῦ Θησέως καὶ προγονοῦ τῆς Φαίδρας:

Εἰ γὰρ βρότειον ἤθελες σπεῖραι γένος
οὐκ ἐκ γυναικῶν ἐχρῆν παρασχέσθαι τόδε
ἀλλ' ἀντιθέντας σοῖσιν ἐν ναοῖς βροτοὺς
ἢ χρυσὸν ἢ σίδηρον ἢ χαλκοῦ βάρος
παίδων πρίασθαι σπέρμα τοῦ τιμήματος
τῆς ἀξίας ἕκαστον· ἐν δὲ δώμασι
ναίειν ἐλευθέροισι θηλειῶν ἄτερ! (στ. 618 — 624)

Ἀρκετὰ γελοία λύσις σοβαροῦ ὡς ἡ τεκνοποίησις ζητήματος. Λύσις ἀπραγματοποίητος θρησκολήπτου φαντασίας, λύσις τὴν ὁποίαν φυσικὰ ἀστειευόμενος ἔγραψεν ὁ μέγας τραγικὸς διὰ νὰ δείξῃ τὴν δραματικήν του δύναμιν. Ὑπάρχουν, ὑπάρχουν ζητήματα εἰς τὰ ὁποῖα γίνεται κανεὶς γελοῖος ἐὰν γράψῃ σοβαρά, γίνεται δὲ σοβαρώτερος ἐὰν γράψῃ στίχους ὧν τὸ περιεχόμενον προκαλεῖ τὸν γέλωτα. Αὐτὸ τὸ ἐνόησεν ὁ μέγας ρήτωρ τῆς Ἀντιοχείας μόλις ἀντελήφθη ὅτι σοβαρὰ ὠργίσθη διὰ τὰς ἀδυναμίας τῶν βαφῶν καὶ ἐπιτριμμάτων· καὶ ἔσπευσε νὰ διορθώσῃ τὸ λάθος του, ἐὰν τὸ ὅλον δὲν θεωρηθῇ ὡς ρητορικόν τι σχῆμα.

Εἰς Γρηγόριον τὸν Ναζιανζηνὸν ἴσως δὲν ἐδόθη εὐκαιρία καὶ ἀφορμὴ νὰ μᾶς εἴπῃ καὶ νὰ ἐννοήσωμεν ἐὰν συμφωνῇ μὲ τὸν σοφώτατον Εὐριπίδην, ὁ ὁποῖος ἀποκτήσας τρεῖς υἱοὺς ἐκ φυσικοῦ γάμου ἔπειτα ἐζήτει φανταστικὰς λύσεις καὶ ἔξωσιν τῶν γυναικῶν ἐκ τῆς σφαίρας τῆς Γῆς, ἐζήτει δὲ νὰ τὸν ἐπιτρέπουν νὰ τὰς μισῇ μέχρι τῆς ἡμέρας κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ διδαχθοῦν τὴν σωφροσύνην, τουτέστιν αἰωνίως. Δὲν θὰ ἀντέγραφεν ὅμως ποτὲ ὁ Γρηγόριος διότι δὲν ἀντέγραψαν οἱ τρεῖς μεγάλοι Ἱεράρχαι τοὺς

ἀρχαίους. Ἐδανείσθησαν ὅ,τι καλὸν καὶ χρήσιμον, ὅπως αἱ μέλισσαι λαμβάνουν ἀπὸ τὰ ἄνθη ὅ,τι χρειάζεται διὰ τὸ μέλι τῆς κυψέλης. Κατὰ τὴν ἀρχὴν αὐτὴν—τὴν ὁποίαν ἀναλύει ὁ Μ. Βασίλειος εἰς τὸν λόγον Πρὸς τοὺς νέους καὶ ὁ Γρηγόριος εἰς τὸ ἔπος Πρὸς Σέλευκον—ἔλαβον ἀπὸ τὸν Εὐριπίδην τὸ ποιητικὸν μέλι καὶ ἀφῆκαν τὴν χολὴν καὶ τὸ ὄξος ἐναντίον τοῦ θήλεος.

Εἰς τὸ ἴδιον δὲ δρᾶμα ὅπου γίνεται ἡ τρομερὰ ἐπίθεσις ἐναντίον τῆς κακίας τῶν γυναικῶν ὁ Εὐριπίδης ἔχει δεκαπεντάστιχον προσευχὴν τοῦ Ἱππολύτου ἐνώπιον τοῦ ἀγάλματος τῆς θεᾶς Ἀρτέμιδος, προσευχὴν ἡ ὁποία μετά τινα τροποποίησιν κάλλιστα ἠμπορεῖ νὰ ἀναγνωσθῇ πρὸ τῆς εἰκόνος τῆς Θεομήτορος τὴν ὁποίαν ὁ λαός μας θέλει να στολίζῃ μὲ ἄνθη καὶ κρῖνα καὶ τὴν ὁποίαν δεόντως ἐξετίμα ὁ Ναζιανζηνός.

Ἂς ἀναγνωσθῇ μὲ θρησκευτικὴν εὐλάβειαν καὶ προσοχὴν εἰς τὸ πρωτότυπον διὰ μὴ τὴν μολύνῃ βέβηλος παράφρασις.

Σοὶ τόνδε πλεκτὸν στέφανον ἐξ ἀκηράτου
λειμῶνος, ὦ δέσποινα, κοσμήσας φέρω,
ἔνθ' οὔτε ποιμὴν ἀξιοῖ φέρβειν βοτὰ
οὔτ' ἦλθέ πω σίδηρος, ἀλλ' ἀκήρατον
μέλισσα λειμῶν' ἐαρινὸν διέρχεται·
Αἰδὼς δὲ ποταμίαισι κηπεύει δρόσοις
ὅσοις διδακτὸν μηδέν, ἀλλ' ἐν τῇ φύσει
τὸ σωφρονεῖν εἴληχεν εἰς τὰ πάνθ' ὁμῶς
τούτοις δρέπεσθαι· τοῖς κακοῖσι δ' οὐ θέμις.
Ἀλλ' ὦ φίλη δέσποινα, χρυσέας κόμης
ἀνάδημα δέξαι χειρὸς εὐσεβοῦς ἄπο·
μόνῳ γάρ ἐστι τοῦτ' ἐμοὶ γέρας βροτῶν·
σοὶ καὶ ξύνειμι καὶ λόγοις σ' ἀμείβομαι
κλύων μὲν αὐδήν, ὄμμα δ' οὐχ ὁρῶν τὸ σόν.
Τέλος δὲ κάμψαιμι ὥσπερ ἠρξάμην βίου! (Ἱππ. στίχ. 73—87)

Αὐτὴ εἶναι ἡ περίφημη προσευχή, ἡ ὁποία μαρτυρεῖ τὴν μυστικὴν ἐπίδρασιν τῆς θρησκείας ἐπὶ τῆς ψυχῆς τοῦ ποιητοῦ, οὗτινος τὸ δαιμόνιον πνεῦμα ἔρριπτεν ἀκτῖνας ἐπὶ τοῦ θρησκευτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἀεὶ εἰδωλολάτρου λαοῦ καὶ ὀκτὼ αἰῶνας πρὸ τοῦ Βασιλείου καὶ Γρηγορίου ηὐχήθη νὰ εἶναι «Χριστιανὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν» διότι αὐτὸ εἶναι κατ' οὐσίαν ὁ τελευταῖος στίχος

τέλος δὲ κάμψαιμι ὥσπερ ἠρξάμην ***βίου***

στίχος πρὸς τὸν ὁποῖον πολὺ ὁμοιάζει τὸ ἰαμβικὸν δίστιχον τοῦ Γρηγορίου:

Δέδοικα μή σε κεντρίσας δυσφημία
λύσῃ τὸν ἁγνὸν ζῆλον οὗ στέργεις ***βίου*** (Δ΄. ἠθ. στ. 5—6)

† Ο ΚΥΔΩΝΙΩΝ ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ

ΣΚΙΑΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ ΚΑΙ Ο ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΟΣ ΑΥΤΗΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου).

55) ***Παχώμιος***, τὸ πρῶτον ὑπόμνημα ἐκλογῆς αὐτοῦ ἐν τῷ Α΄. κώδικι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (σ. 302), κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1637 Ἰνδικτιῶνος πέμπτης. [37])

Ὁ G. Hofmann, καθολικὸς κληρικός, δημοσιεύει εἰς τὰ Orientalia Christiana τόμος XV σ. 103—105 γράμμα Κυρίλλου τοῦ Κονταρῆ ὑπὸ χρονολογίαν 15 Μαρτίου 1637 τὸ ὁποῖον ὑπογράφει καὶ ὁ Χαλκηδόνος ***Ἰσαάκ***. Ἀλλ᾿ ὁ Χαλκηδόνος Ἰσαάκ, ὡς εἴδομεν, τῇ 8 Ἰουνίου τοῦ 1630 μετετέθη εἰς τὴν μητρόπολιν Καισαρείας. Φαίνεται ὅτι καθαιρεθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀντιπάλου τοῦ Κονταρῆ, Λουκάρεως, καὶ ὑπ᾿ αὐτοῦ μετατεθεὶς εἰς Καισάρειαν μένεα πνέων ὁ Ἰσαάκ κατὰ τοῦ Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως συνυπέγραψεν ὡς μάρτυς εἰς τὸ πρὸς τὸν πρέσβυν τοῦ Αὐτοκράτορος Ρουδόλφου Σμὶτ γράμμα τοῦ Κονταρῆ διὰ τοῦ ὁποίου παρεκάλει ὁ «ἀπὸ τῆς ἐξορίας ἐπανελθὼν ἐλέῳ Θεοῦ καὶ μακροθυμίᾳ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως» νὰ ἐπανακτήσῃ τὸν Π/χικὸν θρόνον. Συνυπογράψας δὲ εἰς τοιοῦτον κρυφὰ καὶ παρασυναγωγικῶς γραφὲν γράμμα ὑπεγράφη ὡς Χαλκηδόνος. Ἄλλως ὀφείλομεν νὰ δεχθῶμεν προσωρινὴν μεταπήδησιν καὶ αὖθις τοῦ Ἰσαὰκ εἰς Χαλκηδόνα—ὡς τὰ τοιαῦτα πλειστάκις τότε συνέβαινον—ἢ ὅτι ἐσφαλμένως ἀνέγνωσεν ὁ Hofmann τὸ ὄνομα τοῦ Χαλκηδόνος.

Τὸ τελευταῖον ἀπίστευτον διότι ὁ Παχώμιος δὲν εἶναι γνωστὸς ὡς ὀπαδὸς τοῦ Κονταρῆ. Ἄλλως τε εἰς ἔγγραφον τοῦ 1637 (Σεπτέμβριος) ὑπογράφεται ὁ Χαλκηδόνος Παχώμιος (Βελούδου Χρυσόβουλλα σ. 30—39).

56) ***Διονύσιος Α΄***. ὑπόμνημα ἐκλογῆς τοῦ πνευματικοῦ Διονυσίου παραιτηθέντος Νεκταρίου καταχωρίζεται ἐν Α΄. κώδικι Οἰκ. Πατριαρχείου σ. 332· 1638 Ἰουνίου Ἰνδ. στ΄. Κατὰ τὸ 1639 ἐπὶ τῆς δευτέρας Π/χείας τοῦ Κυρίλλου τοῦ Κονταρῆ εἰς συνοδικὴν πρᾶξιν ἀπαντῶμεν ὑπογράφοντα τὸν Διονύσιον [38]).

---

[37]) Ι. Βελούδου «Χρυσόβουλλα» σ. 27—31 (ἔτος 1637 ὑπογρ. Παχώμιος) καὶ τὸ ὑπόμν. ἐκλογῆς Παρθενίου Ἀνάλεκτα Ἱεροσ. Σταχυολογίας Δ. σ. 27.

«Ἑλληνικὰ» Β΄. σ. 154. 1638 ὑπὸ Κυρίλλου τοῦ Β΄. Παχώμιος Νομ. Συναγωγὴ φύλλ. 320 (Π. τετρ. Ε΄. 111), Ἰουλίου 2, 1639 ὑπογράφει τὸ ὑπόμνημα τῆς ἐκλογῆς τοῦ Παρθενίου τοῦ Β΄. ὡς μ/λίτου Ἀδριανουπόλεως κῶδ. Πτρ. Β΄. σ. 67. Φωτ. Βιβλ. Α. σ. 100.

([38]) Ι. Βελούδου «Χρυσόβουλλα» σ. 86. Περιοδικὸν Φιλ. Συλλόγου (7 Μαρ-

57) ***Παχώμιος τὸ δεύτερον*** 1639· ὑπογράφει τὸ ὑπόμνημα ἐκλογῆς τοῦ Π/χου Παρθενίου (κῶδιξ Β'. Οἰκ. Π/χείου σ. 65). Κατὰ τὰ ἔτη 1640, 1641, 1642, 1643, 1644, 1645, 1646, 1647 εἰς διάφορα ἐπίσημα ἔγγραφα ὑπογράφεται Χαλκηδόνος Παχώμιος [39]).

Ὁ μητροπολίτης οὗτος Παχώμιος εἶναι ἐγγεγραμμένος εἰς εἰκόνα τῆς Χαλκηδόνος ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀναγινώσκονται τὰ ἑξῆς: « ΑΧΜΑ καὶ ΑΨΟΘ Μαρτίου ΚΕ ἐν ἡμέραις Παχωμίου μητροπολίτου Χαλκηδόνος ἐπιτροπευόντων Ματθαίου μοναχοῦ, Γεωργίου, Θεοδώρου, Συμεών, Γεωργίου καὶ Παναγιώτου.» Ὁ μακαρίτης Μηλιόπουλος ἠρώτα τὸν ἀείμνηστον Β. Μυστακίδην τίς ἦτο ὁ Παχώμιος οὗτος, καὶ ἐὰν κατὰ τὸ 1772 ὑπῆρξεν ἄλλος Παχώμιος Χαλκηδόνος. Κατὰ τὸ 1779 μητροπολίτης Χαλκηδόνος ἦτο ὁ ἀπὸ Σηλυβρίας Παρθένιος (1777—1790). (Ἑταιρεία Βυζαντινῶν σπουδῶν, Βασιλείου Α. Μυστακίδου Ἐπισκοπικοὶ Κατάλογοι» ἐπιμελείᾳ Γερασίμου Κονιδάρη σ. 232 σημ. 1).

58) ***Γαβριήλ.*** τοὐλάχιστον ἀπὸ Φεβρουαρίου ἢ Μαρτίου 1647 μέχρι τοῦ 1670. Ἐσφαλμένως ὁ Π. Λάμπρος ἐν ἐγγράφῳ τοῦ Μαΐου 1647 ἀνέγνωσε τὸν ἀνύπαρκτον Χαλκηδόνος Κύριλλον ἀντὶ Γαβριὴλ (Ν. Ἑλληνομνήμων Ε.' σ. 83). Ὁ Ἀμασείας Ἄνθιμος σημειώνει ὡς ἔτη ἱερατείας τοῦ Γαβριὴλ τούτου 1654—1667 [40]).

Κατὰ τὸ ἔτος 1670 Χαλκηδόνος ἐξελέγη ὁ Εὐθύμιος. Οὗτος παρῃτήθη κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1671, ὡς ἐξάγεται ἐξ ἀντιγράφου ὑπομνήματος τῆς Ν. Συναγωγῆς ἀναφερομένου εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου Ἱερεμίου ὡς μητροπολίτου Χαλκηδόνος (φ. 149. Τετρ. Ο Π. Β. σ. 84). Ὁ Κ. Δελικάνης (Γ. 31) σημειώνει ὅτι τῷ 1645 ὁ Παχώμιος ἀντικατεστάθη ὑπὸ τοῦ Γαβριήλ, ἀλλ' ὡς ἀναγράφω εἰς τὴν σημείωσιν 39 κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1646 ὑπογράφεται ἐν ἐγγράφῳ τοῦ κώδικος Β. τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου (σ. 60) Χαλκηδόνος Παχώμιος.

τίου 1646 ὑποσχετικὸν) Κ — ΚΒ σ. 102—103 «Ἑλληνικὰ» Β.' 154. Νομ. Συναγωγὴ τετρ. Ε'. 118.

[39]) Κ. Δελικάνη «Π/χικὰ ἔγγραφα» Γ. σ. 288, σ. 32 Μαρτ. 1643 ἐπικύρωσις τῆς ὁμολογίας τοῦ Μογίλα. Κῶδιξ Β'. Οἰκ. Π/χείου σ. 57 ὑπόμνημα ἐκλογῆς Σηλυβρίας Δαμασκηνοῦ (Ἰουλίου 1642). Βελούδου, σ. 32. Κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1646 ἐν κώδικι Β.' τοῦ Οἰκ. Π/χείου σ. 60 Χαλκ. Παχώμιος.

Κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1647 ὑπογράφει σιγίλλιον (Ἱεροσ. Βιβλιοθήκης Δ.' σ. 338).

[40]) Βλέπε ἐμὴν Φωτ. Βιβλιοθήκην Β. σ. 6 σημ. 20 (τόμος περὶ βασιλικῶν χαρατζίων). «Ἐκκλ. Ἀλήθεια» τόμ. 19 «Ἑλληνικὰ» Β. σ. 166, 388. Γ. 54. Ἰ. Βελούδου, Χρυσόβουλλα σ. 55.

Ἱεροσ. Βιβλιοθήκη Δ. σ. 348 (Φεβρ. 1668). Κῶδιξ Οἰκ. Πατριαρχείου Α. σ. 436—37. Χρυσάνθου Τραπεζοῦντος «Ἡ Ἐκκλησία Τραπεζοῦντος» σ. 574.

59) ***Εὐθύμιος Β΄***. 1670—1671 Ἀπρίλιος.

60) ***Ἱερεμίας Α΄***. Μ. Πρωτοσύγκελλος. 1672—1685. Ἀπὸ Δεκεμβρίου τοῦ 1671 ἀπαντῶμεν ὑπογραφὴν αὐτοῦ [41]. Κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1672 ὑπογράφει ἕτερον ἔγγραφον (Ἱεροσολ. Βιβλιοθήκη Α΄. σ. 336). Κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1683 ὑπογράφει ἕτερον ἔγγραφον (αὐτόθι Α΄. 309 καὶ Δ.΄ 170).

61) ***Διονύσιος Β.΄*** Ὁ Διονύσιος ὁ Δ.΄ ὁ πεντάκις πατριαρχεύσας. Ἀνέλαβε προεδρικῶς τὴν διοίκησιν τῆς ἐπαρχίας Χαλκηδόνος κατὰ τὸ 1685 (Μελετίου, Ἐκκλησ. Ἱστορία, Γ.΄ σ. 468). Ἡ ἐν Χαλκηδόνι ἱερατεία τοῦ Διονυσίου διήρκεσε μέχρι τοῦ Ἀπριλίου 1686 (Ἐμὴν μελέτην ἐξακρίβωσις τῶν 5 Π/χειῶν Διονυσίου: Ὀρθοδοξία ΙΕ σ. 118.) Μετὰ τὸν Διονύσιον ὁ Ἄνθιμος ἀναγράφει Σαμουήλ, τὸν ὁποῖον οὐδαμοῦ εὗρον ἀναφερόμενον

62) ***Γαβριὴλ Δ΄***. Ἀναφέρεται ἐν κώδικι Α. (σ. 470) τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ 1686 (Κ. Δελικάνη, ἔνθ. ἀν. Α. 399). Κατὰ τὰ ἀναπτυσσόμενα ἐν τῇ προειρημένῃ μελέτῃ μου τῇ δημοσιευθείσῃ ἐν τῇ Ὀρθοδοξίᾳ, ἡ ἀρχιερατεία τοῦ Γαβριὴλ πιθανὸν νὰ ἤρχισεν ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου 1686.

63) Κατὰ Φεβρ. τοῦ 1687 παρεμβάλλεται ὁ ***Κλήμης***, ὅστις κατὰ τὸ 1689 ὑπογράφεται ὡς Ἀδριανουπόλεως, μετὰ σφραγῖδος φερούσης χρονολογίαν 1688, [42] ἔτος τῆς ἐκλογῆς τοῦ Καλλινίκου Ἀκαρνάνος ὡς Οἰκ. Πατριάρχου.

Κατ' Αὔγουστον τοῦ 1687 ὁ Ἰ. Βελούδης εἰς τὰ χρυσόβουλλά του (σ. 67) ἀναφέρει «Χαλκηδόνος Γαβριήλ» μετὰ ἐρωτηματικοῦ, ἐν ὑποσημειώσει δὲ προσθέτει ὁ Le Quien ἔχει Κλήμεντα, τὸ ὁποῖον νομίζω εἶναι ὀρθόν.

64) ***Γαβριήλ·*** αὖθις 1688 ἱερατεύσας μέχρι τοῦ Αὐγούστου 1702 ὁπότε καὶ ἐξελέγη Οἰκ. Πατριάρχης ἐν Ἀδριανουπόλει. Ὁ Α. Κ. Ὑψηλάντης εἰς τὰ «Λείποντα...» (Documente. XIII σ. 186) αὐτὸν τὸν Γαβριὴλ ὑπονοεῖ ὅταν γράφῃ «Γαβριὴλ ὁ Χαλκηδόνος, κρημνισμὸν ἐπαπειλούσης τῆς κατὰ τὴν Χαλκηδόνα ἐκκλησίας τῆς ἁγίας Εὐφημίας ἀνεκαίνισεν... ἐπὶ τῆς δευτέρας π/χείας Διονυσίου τοῦ Δ΄» Λανθάνει μόνον ὡς πρὸς τὸν χρόνον τῆς πατριαρχείας τοῦ Διονυσίου, ὁ ὁποῖος ἐπατριάρχευσε τὸ δεύτερον ἀπὸ τοῦ 1676—1679, τὸ τρίτον ἀπὸ τοῦ 1682—84, τὸ τέταρ-

[41]) Φωτ. Βιβλιοθήκη Α. σ. 178 σημ. 9, σελ 192, Κ. Δελικάνη, ἔνθ. ἀν. Γ. σ. 312, 342. Ἑλληνικὰ Β. σ. 388, 390. Μ. Παρανίκα «Ἔγγραφα Ἀνέκδοτα» Ἑβδ. ἐπιθεώρησις Νεολόγου Κ. Π τεῦχος 32 σ. 633. Ι. Βελούδου σ. 56. (Δεκεμβρ. 1672).

[42]) Κ. Δελικάνη Α. 405. Φωτ. Βιβλιοθήκη Β. σ. 5 καὶ 114 Α. Κ. Ὑψηλάντου «τὰ μετὰ τὴν Ἅλωσιν» σ. 185 (σημειώνει ἐσφαλμένως 1686). 201.

τον 1686—87 καὶ τὸ πέμπτον 1693—1694. Ἑπομένως μόνον κατὰ τὴν τετάρτην ἢ τὴν πέμπτην πατριαρχείαν τοῦ Διονυσίου τοῦ Δ΄. ἱερατεύοντος ἐν Χαλκηδόνι τοῦ Γαβριὴλ ἠδύνατο νὰ συμβῇ ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος κρημνισμός.

65) ***Κωνστάντιος*** 1702—1720. Ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ προειρημένου Γαβριήλ, καὶ δὴ κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος αὐτῆς, (1702) εἰς πατριαρχικὸν ἔγγραφον τοῦ Ἄθω ὑπογράφεται «Χαλκηδόνος Κωνστάντιος» καὶ οὐχὶ Σωφρόνιος, ὡς ἔγραψεν ὁ Σωφρόνιος Εὐστρατιάδης («Ἑλληνικὰ» Γ. σ. 55).[43] Κατὰ Ὀκτώβριον τοῦ ἰδίου ἔτους ὑπογράφει τὸ ἑνωτικὸν τῆς Ραιδεστοῦ μετὰ τῆς πόλεως Ἡρακλείας (Νομ. Συναγωγή). Κατὰ τὰ ἔγγραφα, τὰ ὁποῖα ἔχω ὑπ᾽ ὄψιν, δὲν ὑπολείπεται χρονικὸν διάστημα ἱερατείας διὰ τὸν Χαλκηδόνος Κοσμᾶν, τὸν ὁποῖον ὁ Ἄνθιμος ἀναγράφει μετὰ τὸν Κωνστάντιον καὶ πρὸ τοῦ Παρθενίου κατὰ τὸ 1713. Κατὰ τὰς πηγὰς ἐφ᾽ ὧν στηρίζομαι δὲν ὑπάρχει ἀνακοπὴ ἐνιαύσιος τῆς ἱερατείας τοῦ Κωνσταντίου.

66) ***Παρθένιος***· 1720—1726. Ἐνταῦθα τερματίζεται ὁ κατάλογος τοῦ Le Quien.[44] Ὁ Ἄνθιμος σημειώνει διὰ τὸν Παρθένιον ὡς ἔτη ἱερατείας 1720—1723. Ἐκ τῶν ἐπιστατησάντων κατὰ τὸ 1720 ἐπὶ Ἱερεμίου τοῦ Γ΄. εἰς τὴν ἐκ βάθρων ἀνοικοδόμησιν τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ ὁ Παρθένιος φέρεται ὡς εἷς ἐξ αὐτῶν ἀναγραφόμενος ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῆς δεξιᾶς θύρας τοῦ νάρθηκος.

67) ***Νικόδημος***· ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1726 ἐμφανίζεται εἰς π/χικὰ ἔγγραφα· Περιοδ. Φιλ. Συλλ. Κ. Π. τόμ. Κ-ΚΒ σ. 110. Ἡ ἱερατεία του παρατείνεται μέχρι τοῦ 1731, ἀφ᾽ οὗ τὸ ὑπόμνημα τῆς ἐκλογῆς τοῦ Δέρκων Σαμουὴλ ὑπογράφει ὁ διάδοχός του Καλλίνικος.[45] Κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1727 ὑπογράφει «τὴν παντελῆ καθαίρεσιν» τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου τοῦ Γ΄.

Ὁ Ἀμ. Ἄνθιμος παραθέτει· 1720—1723 Παρθένιος, 1713 Παχώμιος καὶ 1726 ἐπαναφέρει τὸν Παρθένιον, κατὰ τὸ 1728 τοποθετεῖ τὸν

---

43) Χουρμουζάκη Documente τόμ. XIV μέρος Α΄. σ. 348.

Διὰ τὰ ἔγγραφα τὰ ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίου ὑπογραφόμενα βλέπε· Κ. Δελικάνη ἔνθ. ἀν. Α. 453, 384 (1703) 376 (1706) «Ἑλληνικὰ» Β 401, 418 (1706) καὶ 608 (1714) Β. 777 (1717), 840 (1718). Ἐμὴν Φωτίειον Βιβλιοθ. Α. σ. 142. Κ. Δελικάνη ἔνθ. ἀν. Α. 481, 482, 465, 660. Περιοδ. Φιλολ. Συλλ. Κ. Π. τόμ. Κ—ΚΒ σ. 106. Ἀνάλεκτα Ἱεροσολ. Σταχυολογίας Β΄ 381, 384.

44) Κατ᾽ Ἀπρίλιον τοῦ 1720 ὑπογράφει π/χικὸν σιγίλλιον «Ἑλληνικὰ» Β. σ. 427 κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1724 ὁμοίως, αὐτόθι σ. 431. «Ἐκκλ. Ἀλήθεια» Γ. σ. 547.

45) Α. Κ. Ὑψηλάντου «τὰ μετὰ τὴν Ἅλωσιν» σ. 333. Περιοδ. Φιλ. Συλλόγου τόμ. Κ—ΚΒ σ. 110. Κ. Δελικάνη ἔνθ. ἀν. Β. σ. 490. Ἐκκλ. Ἀλήθεια τόμ. Κ. σ. 29. «Ἑλληνικὰ» Β. σ. 434 καὶ Γ. σ. 56, 118, 122. Ἱεροσολ. Βιβλιοθήκη Α. σ. 216 (ἔτος 1731).

Νικόδημον. Ὅλα ταῦτα δὲν συμφωνοῦν πρὸς τὰς πραγματικότητας τὰς ὁποίας ἀντιπροσωπεύουν τὰ ὑπ' ἐμοῦ ἀναφερόμενα ἐπίσημα ἔγγραφα. Μετὰ τὸν Νικόδημον ἔρχεται ὁ

68) ***Καλλίνικος Α'*** 1731—1746 (Ἀπρίλιος μέχρι τοῦ θανάτου του). Τὸ τέλος τῆς ἐν Χαλκηδόνι ἱερατείας τοῦ Καλλινίκου πληροφορούμεθα καὶ ἐκ τοῦ κώδικος Δ'. (σ. 95) τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου, ἔνθα καταχωρίζεται τὸ ὑπόμνημα τῆς ἐκλογῆς τοῦ διαδόχου του Γαβριὴλ προέδρου Ἐφέσου καὶ ἄλλοτε μητροπολίτου Νικομηδείας. Εἰς πλεῖστα ἔγγραφα ἀπαντῶμεν τὸν Χαλκηδόνος Καλλίνικον. [46])

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἔχομεν ἀσφαλῆ ὁδηγὸν τοὺς κώδικας τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου ἄνευ χασμάτων. Ὁ θέλων νὰ πληροφορηθῇ διατί οἱ κώδικες τοῦ Πατριαρχείου Κ/πόλεως παρουσιάζουν χάσματα, ἢ καὶ διατί καθ' ὡρισμένα χρονικὰ διαστήματα ἐλλείπουσι παντελῶς, ἂς ἀναγνώσῃ τὰ μακρὰ προλεγόμενα τὰ ὁποῖα ἔγραψα εἰς τὸν πρῶτον τόμον τῆς Φωτιείου μου Βιβλιοθήκης. Διὰ τὴν πρὸ τοῦ Γαβριήλ, προέδρου Ἐφέσου, περίοδον ἂς μελετήσῃ ἰδίᾳ τὴν σελίδα ια'.

69) ***Γαβριὴλ Ε'***. πρόεδρος Ἐφέσου· [47]) Ἀπρίλιος 1746 — 7 βρίου 1747, ὅτε καὶ καθῃρέθη. Κῶδ. Οἰκ. Π/χείου Δ. σ. 103, «Ἐκκλ. Ἀλήθεια», τόμ. ΙΘ'. σ. 228 (Ἰούλιος 1746).

70) ***Ἰωαννίκιος Α'***. ὁ Καρατζᾶς. [48]) ὁ κατόπιν Οἰκ. Πατριάρχης, ἐκλεγεις μητροπολίτης Χαλκηδόνος ἀπὸ ἀρχιεπισκόπου Πεκίου.

Ἀπὸ 7/βρίου 1747 μέχρι Μαρτίου 1761. Κῶδ. Οἰκ. Π/χείου ὁ αὐτὸς σελὶς ἡ αὐτή.

(ἕπεται συνέχεια)

† Ο ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

---

[46]) «Ἑλληνικὰ» τόμ. Γ.' σ. 129, 132, 138, 141, 145. Κ. Δελικάνη ἔνθα ἀν. Α.' σελ. 446, 450, 455, 918. Π. Ζερλέντου, Ἱστορ. ἔρευναι περὶ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου σ. 81. Χουρμουζάκη, Documente XIV σ. 1096. Α. Κ. Ὑψηλάντου, «τὰ μετὰ τὴν Ἅλωσιν» σ. 333. Περιοδ. Φιλ. Συλλόγου Κ-ΚΒ σ. 111—112. Ἀνάλεκτα Ἱεροσολυμητικῆς Σταχυολογίας Β. 397 (ἔτος 1745 ὁ Χ. Καλλίνικος).

[47]) Μεταξὺ ἄλλων ὁ Γαβριὴλ ὑπογράφει σιγίλλιον (1746) τῆς μονῆς Μουνδῶν. Ἀρχιμανδρίτου Ι. Ἀνδρεάδου, Ἱστορία τῆς ἐν Χίῳ ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας σ. CCXII. Κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1747 ὑπογράφει π/χικὸν ἔγγραφον (Κ. Δελικάνη ἔνθ. ἀν. Γ. σ. 876).

[48]) Ἀρκετὰ περὶ τοῦ ἱεράρχου τούτου γράφει ὁ σύγχρονός του Α. Κ. Ὑψηλάντης εἰς τὸ ἔργον του «τὰ μετὰ τὴν Ἅλωσιν». Βλέπε ὑπογραφὰς αὐτοῦ εἰς σιγίλλια μοναστηριακά. Ἑλληνικὰ τόμ. Γ. σ. 424.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ

Αἱ Ἱεραὶ Ἀκολουθίαι τῆς Μ. Ἑβδομάδος ἐν τοῖς Πατριαρχείοις.

Μετὰ βαθείας κατανύξεως ἐτελέσθησαν ἐν τῷ πανσέπτῳ Π/χικῷ Ναῷ αἱ ἱ. Ἀκολουθίαι τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐχοροστάτησεν ἐν αὐτῷ:—κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων, τελεσθεῖσαν ὑπὸ τοῦ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου κ. Μαξίμου, συγχοροστατησάντων Αὐτῇ τῶν σεβ. Μητροπολιτῶν: Προύσης, Σάρδεων, Ἡλιουπόλεως, Ἴμβρου καὶ Τενέδου, Θεοδωρουπόλεως, Χριστουπόλεως, Λαοδικείας καὶ Φιλαδελφείας, κηρύξαντος δὲ τὸν θεῖον λόγον τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Λαοδικείας κ. Δωροθέου,—κατὰ τὰς ἀκολουθίας τοῦ ἱ. Νυμφίου τὴν ἑσπέραν τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων καὶ τῆς Μ. Τρίτης,—καὶ κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τῶν Μ. Ὡρῶν καὶ τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Μ. Παρασκευῆς, συγχοροστατησάντων Αὐτῇ τῶν σεβ. Μητροπολιτῶν: Προύσης, Σάρδεων, Ἴμβρου καὶ Τενέδου, Θεοδωρουπόλεως, Χριστουπόλεως καὶ Λαοδικείας, τὸν θεῖον λόγον κηρύξαντος τοῦ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου.

Τῶν λοιπῶν ἱ. Ἀκολουθιῶν τῆς Μ. Ἑβδομάδος προέστησαν:—τὴν ἑσπέραν τῆς Μ. Πέμπτης, κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τῶν Ἁγίων Παθῶν, ὁ σεβ. Μητροπολίτης Θεοδωρουπόλεως κ. Λεόντιος, ἀναγνοὺς καὶ τὸ Α΄. Εὐαγγέλιον, τῶν λοιπῶν ἱ. Εὐαγγελίων ἀναγνωσθέντων κατὰ σειρὰν ὑπὸ τῶν πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου, Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, Μ. Ἀρχιμανδρίτου, Μ. Συγκέλλου καὶ λοιπῶν Πατριαρχικῶν Ἐφημερίων,—τὴν ἑσπέραν τῆς Μ. Παρασκευῆς, κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἱ. Ἐπιταφίου, ὁ σεβ. Μητροπολίτης Λαοδικείας κ. Δωρόθεος καὶ οἱ πανιερ. Μητροπολῖται Κυδωνιῶν κ. Ἀγαθάγγελος καὶ Γάνου καὶ Χώρας κ. Παγκράτιος,—κατὰ τὰς ἱερὰς λειτουργίας τῶν Προηγιασμένων τὴν πρωΐαν τῆς Μ. Δευτέρας, Μ. Τρίτης καὶ Μ. Τετάρτης καὶ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἱ. Νυμφίου τὴν ἑσπέραν τῆς Μ. Δευτέρας ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος χοροστατήσας, ὁ αὐτὸς δὲ τελέσας καὶ τὴν θείαν λειτουργίαν τὴν πρωΐαν τῆς Μ. Πέμπτης,—καὶ τὴν πρωΐαν τοῦ Μ. Σαββάτου ὁ πανοσιολ. Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου κ. Μάξιμος, λειτουργήσας.

Ἡ θεία λειτουργία τῆς Ἀναστάσεως.

Τὴν νύκτα τῆς Κυριακῆς τοῦ ἁγίου Πάσχα ἐτελέσθη ἡ νενομισμένη Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Λειτουργία. Τῇ Α Θ. Παναγιότητι συνιερούργησαν οἱ ἐκ τῶν σεβ. Συνοδικῶν ἁγίων Ἀρχιερέων: Προύσης, Σάρδεων, Ἡλιουπόλεως, Ἴμβρου καὶ Τενέδου, Θεοδωρουπόλεως, Χριστουπόλεως, Λαοδικείας καὶ Φιλαδελφείας. Τὴν ἐπὶ τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Ἑορτῇ Πατριαρχικὴν Ἀπόδειξιν, δημοσιευομένην ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος τεύχους, ἀνέγνω ἀπὸ τοῦ ἱ. Ἄμβωνος ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος, τὸ Σύμβολον δὲ τῆς Πίστεως καὶ τὴν Κυριακὴν Προσευχὴν ἀπήγγειλεν ὁ ἐντιμολ. Ἄρχων Μ. Λογοθέτης κ. Κυριακὸς Γκιώκας. Παρέστησαν κατ᾽ αὐτὴν πολλοὶ ἐκ τῶν ἐπισήμων, οἱ Ὀφφικιάλοι τῆς Ἐκκλησίας καὶ πλῆθος εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος.

Τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Ἀναστάσεως προέστη ὁ σεβ. Μητροπολίτης Λαοδικείας κ. Δωρόθεος.

Πατριαρχικὰ συγχαρητήρια — εὐχαί.

— Ἐπὶ τῷ ἁγίῳ Πάσχα παρ' Ἀρμενίοις (9 τοῦ μ.) ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἐπεσκέφθη καὶ συνεχάρη τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην τῶν Ἀρμενίων κ. Μεσρὼπ ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Μάξιμος, μεταβὰς εἰς τὸ Ἀρμενικὸν Πατριαρχεῖον μετὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Τουρκικοῦ Γραφείου κ. Εὐθ. Μαυρίδου.

Ἀντιπροσωπεία τῆς Α. Μακαριότητος ἐλθοῦσα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ὑπέβαλε τῇ Α. Θ. Παναγιότητι ἐπὶ τῷ ἡμετέρῳ ἁγίῳ Πάσχα τὰς πασχαλίους προσρήσεις Αὐτῆς.

— Ἐπίσης προσελθὼν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἐγένετο δεκτὸς παρὰ τῇ Α. Θ Παναγιότητι καὶ ὑπέβαλε τὰ ἐπὶ τῇ ἑορτῇ εὐλαβῆ σεβάσματα αὐτοῦ ὁ πρωθιερεὺς τῆς ἐνταῦθα Ἀγγλικανικῆς Παροικίας αἰδεσιμολ. κ. Charles Hutchinson.

Τῇ Α. Αἰδεσιμολογιότητι τὰς ἐπὶ τῷ ἁγίῳ Πάσχα Πατριαρχικὰς εὐχὰς διεβίβασεν ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος.

Πατριαρχικὸς Ναός.

Κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ:—τῇ Ε'. Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν (2 τοῦ μ.) ἐχοροστάτησεν ὁ πανιερ. Μητροπολίτης Προικοννήσου κ. Φιλόθεος, κηρύξας καὶ τὸν θεῖον λόγον,—τῇ Κυριακῇ τοῦ Θωμᾶ (23 τοῦ μ.), ἑορτῇ δὲ τοῦ ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου καὶ ἐπετείῳ μνήμῃ τοῦ πανσέπτου Πατριαρχικοῦ Ναοῦ, ἐλειτούργησεν ὁ σεβ. Μητροπολίτης Χριστουπόλεως κ. Μελέτιος—καὶ τῇ Κυριακῇ τῶν Μυροφόρων (30 τοῦ μ.) ἐχοροστάτησεν ὁ σεβ. Μητροπολίτης Θεοδωρουπόλεως κ. Λεόντιος.

Κατὰ τὸν ἑσπερινὸν τῆς Ε'. Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν, τὰς λειτουργίας τῶν Προηγιασμένων τῆς 5ης καὶ 7ης τοῦ μ., τῇ Δευτέρᾳ καὶ Τρίτῃ τῆς Διακαινησίμου καὶ τῇ Παρασκευῇ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἐχοροστάτησεν ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος.

Ὀφφίκια.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ἀμείβουσα τὸν ζῆλον καὶ τὴν εὐλαβῆ ἀφοσίωσιν εἰς τὸ καθῆκον τοῦ Α'. Γραμματέως τοῦ Α'. Πατριαρχικοῦ Γραφείου καὶ καθηγητοῦ τῆς θεολογίας ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Ἱερᾷ Θεολογικῇ Σχολῇ ἐλλογ. κ. Ἐμμανουὴλ Φωτιάδου, ἀπένειμεν αὐτῷ τὸ ὀφφίκιον τοῦ Ἄρχοντος Μ. Πρωτονοταρίου τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, δι' οὗ ἐτιμῶντο οἱ ἑκάστοτε διευθύνοντες τὸ Πατριαρχικὸν Γραφεῖον.

— Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ἐπιβραβεύουσα ὡσαύτως τὴν ὑπερτριακονταπενταετῆ ἐν τῷ Α'. Πατριαρχικῷ Γραφείῳ, ἐν τῇ ἰδιότητι Β'. Γραμματέως αὐτοῦ, ζηλωτὴν καὶ ἀφωσιωμένην ὑπηρεσίαν τοῦ ἐντιμ. κ. Σωτηρίου Ζώη, ἀπένειμεν αὐτῷ τὸ ὀφφίκιον τοῦ Ἄρχοντος Μ. Ἱερομνήμονος τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ἡ εἰς τὰ ὡς ἄνω ὀφφίκια χειροθεσία τῶν διαληφθέντων ἐγένετο ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἐν τῷ Ἰδιαιτέρῳ Πατριαρχικῷ Παρεκκλησίῳ τοῦ ἁγ. Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου, κατὰ τὸν Μ. Ἑσπερινὸν τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων.

Θεῖον κήρυγμα.

Κατὰ τὸν παρόντα μῆνα ἐπὶ τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἐκτὸς τῶν ἑκασταχοῦ ἱερουργησάντων ἁγίων Ἀρχιερέων καὶ τῶν τακτικῶν ἱεροκηρύκων τῶν ναῶν, ἐκτάκτως ὁρισθέντες ἐκήρυξαν:—ὁ πανοσιολ. Μ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Καλλίνικος ἐν τῷ ἱ. Ἁγιάσματι τῶν Βλαχερνῶν τῇ Ε'. Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν, ἐν τῷ ἐν Ποτηρᾷ ἱ. ναῷ τοῦ ἁγίου Γεωργίου καθ' ἑκάστην Τετάρτην,—ἐν τῷ ἐν Τόπ-καπου ἱ. ναῷ τοῦ ἁγίου Νικολάου τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων καὶ ἐν τῷ ἐν Βαλατᾷ ἱ. ναῷ τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν τῇ Μ. Παρασκευῇ,—ὁ

πανοσιολ. πρ. Μ. Ἀρχιδιάκονος κ. Γρηγόριος ἐν τῷ ἐν Βλάγκᾳ ἱ. ναῷ τῶν Ἁγίων Θεοδώρων τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων,—ὁ πανοσιολ. Δευτερεύων τῶν Πατριαρχικῶν Διακόνων κ. Ἰσίδωρος ἐν τῷ ἐν Βλάγκᾳ ἱ. ναῷ τῶν Ἁγίων Θεοδώρων κατὰ τοὺς τελευταίους Χαιρετισμούς, — ὁ πανοσιολ. Τριτεύων τῶν Πατριαρχικῶν Διακόνων κ. Χρυσόστομος ἐν τῷ ἐν Κοντοσκαλίῳ ἱ. ναῷ τῆς ἁγίας Κυριακῆς κατὰ τοὺς τελευταίους Χαιρετισμούς,—ὁ πανοσιολ. Διάκονος τῆς Σειρᾶς κ. Αἰμιλιανὸς ἐν τῷ ἐν Γαλατᾷ ἱ. ναῷ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῶν Χίων τῇ Μ. Παρασκευῇ, — καὶ ὁ ἐντιμολογ. Ἄρχων Διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου κ. Ἰω. Παναγιωτίδης ἐν τῷ ἱ. ναῷ τῶν Εἰσοδίων τῆς Παναγίας Σταυροδρομίου τῇ Μ. Παρασκευῇ.

Π. Κ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπή.

— Ἱερεὺς τοῦ ἐν Μεσαχώρῳ ἱ. ναοῦ τοῦ ἁγίου Φωκᾶ διωρίσθη ὁ ἐκ τῶν ἱερέων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς αἰδεσιμ. Ἀναστάσιος Ξένος.

— Διάκονος καὶ ἱεροκήρυξ τοῦ ἱ. ναοῦ τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Μ. Ρεύματος διωρίσθη ὁ ἱερολ. Διάκονος Ἀλέξανδρος Καρακάσης, ἀπόφοιτος τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης.

— Ἐπεβλήθη διὰ λόγους πειθαρχίας εἰκοσαήμερος ἀργία τῷ διακόνῳ καὶ ἱεροκήρυκι τοῦ ἐν Γαλατᾷ ἱ. ναοῦ τοῦ ἁγίου Νικολάου Ἀθανασίῳ Ἀναστασιάδῃ.

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Συνοδικαὶ Συνεδρίαι.

Κατά τε τὴν ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τοῦ ἁγίου Πάσχα διακοπὴν καὶ τὴν μετ' αὐτὰς ἐπανάληψιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, μεταξὺ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῶν σεβ. ἁγίων Συνοδικῶν Ἀρχιερέων ἀντηλλάγησαν αἱ προσήκουσαι εὐχετήριοι προσφωνήσεις καὶ ἀντιφωνήσεις.

Ἀνταλλαγὴ ἑορτίων συγχαρητηρίων.

Ἐπὶ ταῖς διαγενομέναις ἑορταῖς ἀντηλλάγησαν τηλεγραφικῶς καὶ διὰ γραμμάτων συγχαρητήριοι καὶ εὐχετήριοι προσρήσεις μεταξὺ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῶν Μακαριωτάτων Πατριαρχῶν, τοῦ Τοποτηρητοῦ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Θρόνου Κύπρου, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σινᾶ καὶ τῆς Ἱεραρχίας τοῦ Θρόνου.

Συγχαρητήρια γράμματα ἀντηλλάγησαν καὶ μεταξὺ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῶν Ἀρχηγῶν τῶν φίλων Ἐκκλησιῶν Ἀγγλικανικῆς καὶ Παλαιοκαθολικῆς ἐν Ἑλβετίᾳ.

Κανονικαὶ ψῆφοι.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἔχουσα ὑπ' ὄψει τὴν ἐν τῇ Ἱερᾷ Θεολογικῇ Σχολῇ Χάλκης ὑπερεικοσαετῆ ζηλωτὴν καὶ δόκιμον ὑπηρεσίαν τοῦ πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Χρυσοστόμου Κορωναίου, ὥς τε καθηγητοῦ καὶ σχολάρχου, εἰς ἐπιβράβευσιν τῆς τοιαύτης αὐτοῦ πρὸς τὴν γεραρὰν Σχολὴν μακρᾶς καὶ ζηλωτῆς διακονίας κατὰ τὴν συνοδικὴν συνεδρίαν τῆς 25ης Ἀπριλίου ἐ. ἔ. εἰσηγήσατο, παλαιῷ ἔθει στοιχοῦσα, τὴν εἰς Μητροπολίτην προαγωγὴν αὐτοῦ.

Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ὁμοφώνως ἀποδεξαμένη τὴν εἰσήγησιν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἐνέκρινε τὴν εἰς Μητροπολίτην προαγωγὴν τῆς αὐτοῦ πανοσιολογιότητος.

Ἐπὶ τούτῳ κατὰ τὴν αὐτὴν συνοδικὴν συνεδρίαν, ψήφων κανονικῶν γενομένων ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ πρὸς ἐκλογὴν Μητροπολίτου τῆς Ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Νεοκαισαρείας, ἐξελέγη παμψηφεὶ τοιοῦτος ὁ Σχο-

λάρχης τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Χρυσόστομος Κορωναῖος, συνυποψηφίων τεθέντων τῶν πανοσιολ. Ἀρχιμ. Μελίτωνος Χατζῆ καὶ πρ. Μ. Ἀρχιδιακόνου Γρηγορίου.

Ἱεραὶ Μοναί—Χειροτονίαι.

—Εἰσηγήσει τῆς Πατριαρχικῆς Μοναστηριακῆς Ἐπιτροπῆς, ἐνεκρίθη συνοδικῶς ἡ εἰς πρεσβύτερον χειροτονία τοῦ Ἀρχιδιακόνου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἴμβρου καὶ Τενέδου Σπυρίδωνος Δαμδᾶ καὶ ὁ διορισμὸς αὐτοῦ ὡς Ἱεροεπιστάτου τῆς ἐν τῇ νήσῳ Πρώτῃ ἱ. Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῆς Θείας Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, τοῦ ἄχρι τοῦδε χρέη ἱεροεπιστάτου ἐκπληροῦντος ἱερομ. Μητροφάνους μετατεθέντος εἰς τὴν Ἱερὰν Πατριαρχικὴν καὶ Σταυροπηγιακὴν Μονὴν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Βαλουκλῆ.

—Ὡσαύτως ἐνεκρίθη συνοδικῶς ἡ εἰς διάκονον χειροτονία τοῦ ἐκ τῶν μαθητῶν τῆς Στ΄. τάξεως τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Θεοφάνους Μαρκουλάκη.

Αἱ χειροτονίαι τῶν εἰρημένων ἐγένοντο, κατ᾿ ἐντολήν, τοῦ μὲν Ἀρχιδιακόνου εἰς πρεσβύτερον τῷ Σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ ὑπὸ τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Χριστουπόλεως κ. Μελετίου, τοῦ δὲ μαθητοῦ εἰς διάκονον κατὰ τὴν αὐτὴν ὡσαύτως ἡμέραν ἐν τῷ τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς ναϋδρίῳ τῆς ἁγ. Τριάδος ὑπὸ τοῦ πανιερ. Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἀδαμαντίου.

Fazilet Basımevi